

ARXIV

del
centre excursionista
de Terrassa

QUARTA ÈPOCA - GENER/DESEMBRE 1992 - N^{OS} 71-72-73-74

SUMARI:

Vigílies de les Olimpíades a Barcelona.

Avenc del Figuerot. Per Ricard Gatell i Marc Anglés.

Nova aproximació a les orquídiessilvestres de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac.
Per la Secció de Ciències Naturals.

Recordant l'amic. Per Manuel Planchat i Villacampa.

CRÒNICA: Actes i conferències. Assemblea General Extraordinària. Assemblea General Ordinària. Actes Socials: VIII Marxa Popular del C.E.T. Sopar de Germanor. Diada de Germanor. Festivitat de Sant Bernat. XLIV Campament Social d'Alta Muntanya.

Necrològiques. Lluís Valls i Pascual.

Biblioteca. Obres ingressades.

Secció de Ciències Naturals. Assemblea General Ordinària. Activitats.

Secció d'Alta Muntanya. XXVII Cursa d'Esquí de Muntanya "Núria-Puigmal-Núria".

Secció de Fotografia. LV Saló de Fotografia, XXXV Saló de Muntanya i VI de Color.

Secció d'Excursionisme. Activitats. Grup de Senders de Gran Recorregut. Marxes. Grup de bicicleta de Muntanya.

Secció d'Investigacions Subterrànies. Assemblea Anual Reglamentària. I Curs de Canons i en-
gorjats. XXX Curset d'Iniciació a l'Espeleologia. Campanya Pics 92.

Publicació del Centre Excursionista de Terrassa.

Raval de Montserrat, 13 - 08221 Terrassa (el Vallès Occidental) - Telèfon 788 30 30 - Apartat de Correus 491

President C.E.T.: Manuel Tomàs i Alastruey.

Consell de Redacció: Valentí Fabrès i Cardona, Francesc Palet i Setó, Salvador Vives i Jorba.

Imprimeix: Egar-Gràfic, S.L. - Terrassa

Dipòsit Legal: B-5793-1963

Portada: *Clapa de Sol (Montserrat)*. 2n Premi del LV Saló de Fotografia, tema muntanya. Foto de Ramon Armengol i Rodó.

ARXIV

del
centre excursionista
de terrassa

Adherit a la
FEDERACIÓ D'ENTITATS EXCURSIONISTES DE CATALUNYA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPELEOLOGIA
FEDERACIÓ CATALANA D'ESPORTS D'HIVERN
INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL

QUARTA ÈPOCA
GENER-DESEMBRE 1992
N.ºs 71-72-73-74

VIGÍLIES DE LES OLIMPIADES A BARCELONA

D'ençà de la proclamació de la ciutat de Barcelona com a ciutat olímpica, ens hem posat a funcionar frenèticament. Quan es va aconseguir la proclamació, vam exultar de joia.

L'exaltació del primer moment es va convertir en un laborar incessant. Preparació i adequació dels terrenys i espais de joc, per quan arribi el moment.

Nosaltres, des de Terrassa, també hi hem contribuït, com a subseu olímpica de l'hoquei, amb el nostre esforç i voluntat.

A més dels treballs d'organització i de posar en òptimes condicions les zones esportives, ho hem aprofitat per fer dissabte general, com aquells que es feien antany per la Festa Major, deixant les cases amb la cara ben neta i les places, carrers i avingudes en les millors condicions de presentació possibles. Pensem que ens estaran mirant milers de convidats. Creiem poder aconseguir una molt lloable oferta de la nostra intimitat ciutadana, i la convivència entre les persones de pobles diferents esperem que resulti profitosa per a tots.

Aquest preàmbul de fervents desigs dona pas a unes reflexions purament esportives.

Les competicions en equip i les individuals —de les quals nosaltres com a excursionistes no n'hem estat mai entusiastes—, els entrenaments durant els quatre anys anteriors als jocs per aconseguir una millora de les marques, valen la pena? L'amateurisme, existeix realment? La preparació dels gimnastes, no resulta exageradament forta i fins i tot violenta per a aquests atletes? O només és pensada a benefici del prestigi de cada nació participant?

Les empreses multinacionals que diuen «estar al servei de l'esport», no invaliden la seva puresa? No ho condicionen tot als diners?

La programació dels «Jocs paraolímpics» —que se celebraran poc després de l'olimpíada— potser portaran un alè d'humanització de tot aquest tema.

Si ve a tomb, en tornarem a parlar més endavant.

AVENC DEL FIGUEROT

Per RICARD GATELL i CASTANYÉ
MARC ANGLÉS i VILA

INTRODUCCIÓ

Afeccionats als passos estrets, un bon dia decidírem visitar un dels avencs més angostos de Sant Llorenç, l'avenc del Figuerot.

Només entrar per la boca ja compreguérem la raó per la qual aquesta cavitat rep tan poques visites: és que els primers 12 metres de fondària són absolutament claustrofòbics, en no superar els 30 cm d'amplada, a més de les aranyes que se't passegem pel cos.

Finalment, després d'instal·lar quatre «spits» —ja que en la cavitat només hi havia dos burins clavats l'any '77 per membres de la nostra secció, decidírem realitzar la topografia que aquí publiquem.

SITUACIÓ

Dins la urbanització de Can Robert, venint de Can Marçet, ens arribem fins al carrer de les Boixeres o Boixaderes —segons que la placa sigui de les antigues o de les noves—. Aquí hi ha l'inici de la pista de la masia de Can Robert. Seguirem pujant el carrer esmentat, sense agafar la pista, i arribarem al darrer trencall de la dreta del carrer principal. Ara seguim aquest nou carrer, molt costerut, anomenat carrer de Granera (o de La Granera), que ens portarà fins a un gir brusc cap a l'esquerra, prop del final. En aquesta corba hi ha l'inici del camí, senyalat amb una fita verda del parc natural i que dona a la pista de Can Pobla per la canal de les Bruixes. Després de pujar pel camí uns cinc minuts, arribarem al peu d'un cingle. Aquí trobarem, a la dreta, un camí menys fressat que voreja el peu del cingle i que ens porta ràpidament, a uns vint-i-cinc metres, a la boca de l'avenc, situada just sota un dels grans blocs despresos del cingle.

Cal esmentar que sobre l'avenc hi ha la cova del Figuerot, de pocs metres de recorregut, mig tapada per una figuera que dona nom a ambdues cavitats.

DESCRIPCIÓ

L'avenc té una boca estreta i allargassada (0,4 × 2,8 m). Comença amb una rampa descendent i esglaonada. Després d'un pou estretíssim de 4 m ens situem davant la reduïda boca d'un pou de 10 m. Superada aquesta segona estretor, a 12 m de fondària, la cavitat canvia considerablement de dimensions, amb una amplada mitjana d'un metre, i el pou finalitza a l'inici d'una rampa de blocs. Després de baixar uns quants metres per aquests blocs, ens situem sobre del darrer bloc, encastat entre les parets. Des d'aquí s'inicia una vertical que, 4 m més avall, reinstal·lem i baixem un pou aeri de 23,6 m, que és el més llarg de la cavitat. A l'extrem sud de la planta, de 20 m de longitud i 1,5 d'amplada mitjana, trobem la màxima fondària de l'avenc, a - 55,3 m.

VIA PÈNDOL. S'hi pot accedir realitzant un petit pèndol després de baixar uns 3 m del darrer pou. Això ens porta a un ample replà. En un dels costats de la planta hi trobem una petita escletxa que, a través d'una gatera, dona de nou al pou principal. Tornant al replà, trobem una galeria ascendent de 17 m de recorregut que acaba en una petita saleta, al terra de la qual hi trobem un munt d'escarabats morts, segurament provinents de l'exterior per una escletxa del sostre.

INSTAL·LACIÓ DE LA CAVITAT

Hem cregut adient incloure-hi aquest apartat, per la dificultat que representa, a causa de l'estretor que hi trobem, localitzar els «spits» en aquest avenc.

Primerament trobarem dos «spits» a la paret sobre la boca. Un cop superat el pou estret de 4 m, trobarem un nou «spit» a la paret oest. Després d'aquest segon pas estret i quan la cavitat augmenta de dimensions, trobarem un quart «spit» que baixa uns 4 m aeris. Seguidament, baixada la rampa de blocs, trobarem un «spit» per sobre del darrer bloc encastat de la rampa. Aleshores baixarem uns 4 m i trobarem el darrer «spit» que ens permet davallar, aeris, els 23,6 m del pou principal.

ESPELEOGÈNESI

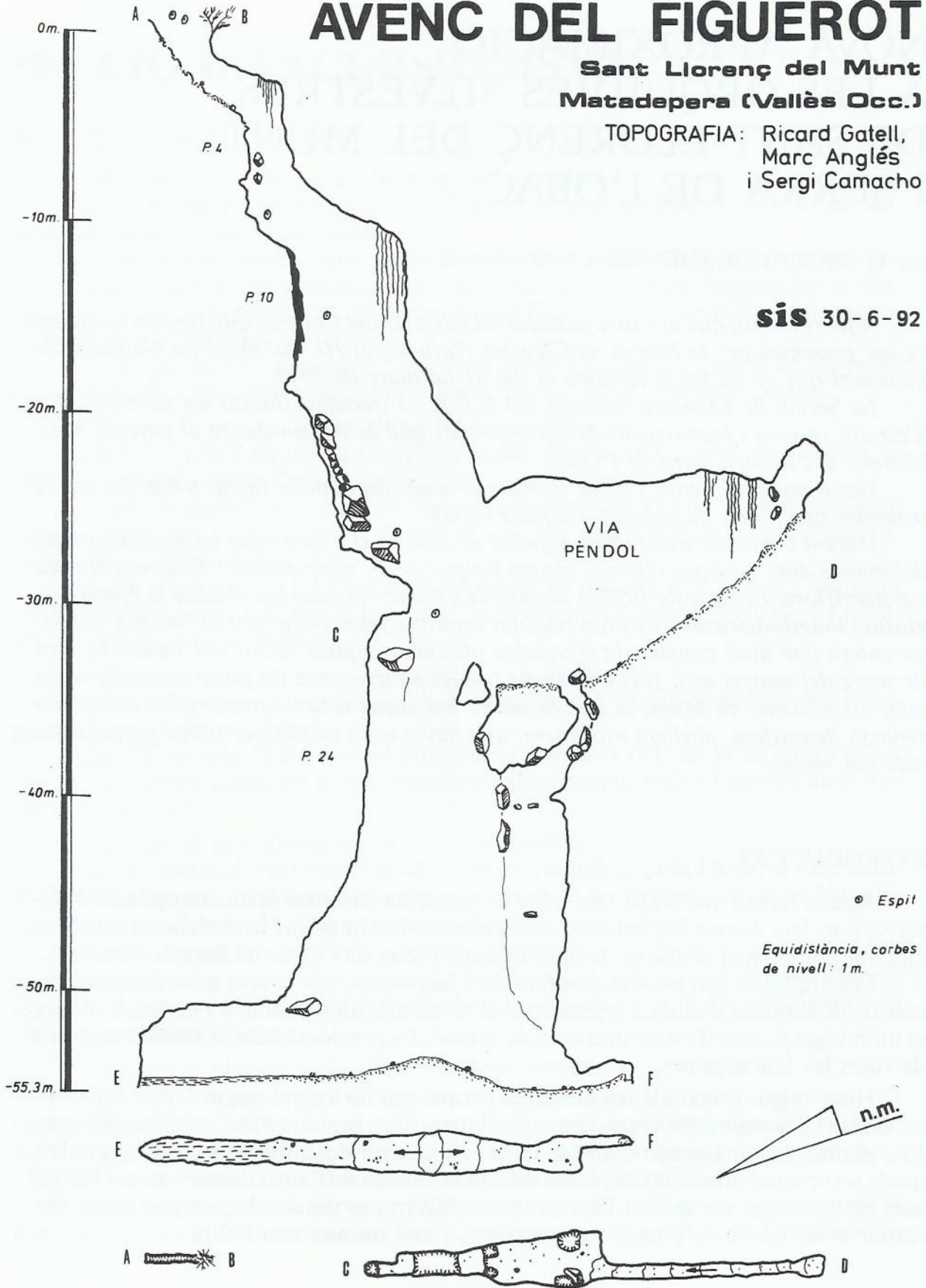
La cavitat es desenvolupa dins una diàclasi de direcció N20E que, provinent del cingle, enllaça amb la boca de la cavitat. L'avenc segueix clarament la diàclasi i no es desvia en altres direccions. El sostre és força terrós i ple d'arrels, segurament perquè es desenvolupa just sota la canal que ve del cingle, cosa que ha anat produint un notable aport de sediments. Els primers 12 m de fondària presenten formes poc evolucionades i estretes degudes a l'escassa circulació d'aigua. La resta de la cavitat presenta una forma molt més erosionada i treballada, i la planta final de l'avenc és el sector més ampli de la cavitat. El sòl de la via Pèndol s'ha originat per l'encastament de blocs caiguts del sostre i per la posterior consolidació i sedimentació d'aquests. Les formes reconstruïdes (colades, estalagmites...) hi són poc abundants, i les més importants es troben a la via Pèndol.

AVENC DEL FIGUEROT

Sant Llorenç del Munt
Matadepera (Vallès Occ.)

TOPOGRAFIA: Ricard Gatell,
Marc Anglés
i Sergi Camacho

sis 30-6-92

NOVA APROXIMACIÓ A LES ORQUÍDIES SILVESTRES DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I SERRA DE L'OBAC

per la SECCIÓ DE CIÈNCIES NATURALS

Aquest treball que ara surt publicat a l'ARXIU del Centre i que teniu a les mans va ser presentat per la Secció de Ciències Naturals al III Col·loqui de Naturalistes Vallesans que es va fer a Terrassa el dia 11 de març de 1990.

La Secció de Ciències Naturals del C.E.T. va treballar durant un parell d'anys d'estudi, recerca i localització de les orquídiess que es troben dintre el parc de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac.

Des d'aquelles dades i sense donar per acabada aquella tasca, s'han fet noves troballes que s'han incorporat a aquest estudi.

*Durant el mes de maig i fins al juliol de 1991 es van localitzar en diversos punts del massís dues espècies més del gènere *Epipactis*: *E. microphylla* i *E. atropurpurea* ssp *parviflora*. El març de 1992, a la serra de l'Obac, ha estat localitzada la *Himantoglossum longibracteatum*, de nom popular orquídia gran. No es pot trobar cap ressenya antiga que doni constància d'aquesta planta en aquest sector del Vallès. El mes de maig del mateix any, fins a prop de la segona quinzena de juny, tant a la Mola com als voltants de Mura, la nostra secció ha pogut tobar i contemplar l'orquídia *Ophrys insectifera*, abellera mosquera, que havia estat citada per altres grups botànics del Vallès.*

INTRODUCCIÓ

Aquest treball que presentem sobre les orquídiess silvestres és una recopilació d'observacions feta durant la confecció dels itineraris botànics que hem elaborat a la Secció, que comprenen el massís de Sant Llorenç i serra de l'Obac, al llarg de cinc anys.

Les orquídiess són plantes sorprenents i fascinants, per la seva gran diversitat de colors, de formes i d'olors, i representen el nivell més alt d'evolució i perfecció dintre el món vegetal, tant d'estructura com de funció. Es considera com la família més rica de totes les fanerògames.

Hem volgut donar alguns elements perquè qui ho vulgui pugui seguir unes observacions d'aquest món vegetal tan apassionant. Les orquídiess són anomenades geòfits, plantes que mantenen dintre la terra uns òrgans: dos tubèrculs o bulbs, un dels quals serveix per alimentar la planta durant la florida de l'any i després mor, i l'altre, més petit, roman viu durant l'època tardor-hivern i es desenvolupa a poc a poc per tornar a fer reeixir la planta l'any següent, i així un any rera l'altre.

Durant l'hivern es veuen aparèixer les fulles, formant una roseta, arran de terra. Aquesta presència ens permet conèixer la presència d'orquídies, sense que en puguem saber l'espècie amb exactitud. Si tenen taques fosques, per exemple, no són abelleres sinó altra classe d'orquídies. Més tard apareix la tija i, embolcallades dins les bràctees, hi ha les flors. Aquestes floriran i, un cop pol·linitzades, deixaran les granes perquè germinin i produeixin una nova planta. El procés de reproducció és molt complex: hi intervenen fongs especialitzats, humitat, sòls, etc.

De les orquídies observades dintre el massís i a la serra de l'Obac se'n poden distingir diversos gèneres:

L'Ophrys. L'evolució d'aquest gènere ha arribat a la perfecció de la imitació. L'element més representatiu i atractiu és la flor, el label de la qual és una imatge falsa d'un insecte, més concretament de la femella d'aquest. S'assemblen a les mosques, a les abelles, als borinots, etc. i adopten no sols la forma, sinó també el color, per tal d'atraure els mascles que són els qui fan la funció pol·linitzadora. Per això se les anomena abelleres.

L'Orquis. Les seves flors són de color blanc, rosa o porpra. El label és diferent del de les del gènere anterior, amb diverses ornamentacions, estries, punts, ratlles, etc, amb moltes més flors en l'espiga floral.

Altres orquídies que s'hi poden trobar són del gènere *Epipactis*, *Dactylorhiza*, *Limodorum*, *Plantanthera*, *Cephalanthera*, etc.

En el treball que presentem, *Aproximació a les orquídies*, s'adjunta un mapa de localització de les nostres troballes. El fet d'indicar un lloc determinat de la troballa en el mapa no vol pas dir que no es pugui trobar en algun altre indret, sinó sols que nosaltres l'hem localitzada en aquell punt.

Les cites que s'hi inclouen són també de treballs realitzats per altres botànics que han fet treballs sobre Sant Llorenç del Munt en temps passats, i de les nostres que són més recents. Algunes espècies que ells citen no han pogut ser observades avui dia, potser perquè han desaparegut o bé perquè no ha pogut tolerar les condicions actuals de pressió humana al massís o a l'ambient.

Una recomanació: **no les arrenqueu mai: observeu-les i fotografieu-les.**

APROXIMACIÓ A LES ORQUÍDIES SILVESTRES DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I SERRA DE L'OBAC

Sobre les orquídies silvestres del nostre país, i d'aquest massís en particular, no podem esperar, emmarcades com estan en el clima mediterrani en què es desenvolupen, aquelles esponeroses orquídies tropicals cultivades en jardineria. Les nostres són petites plantes que no acostumen a sobrepassar els 25-30 cm d'alçada, i igualment les seves flors són molt més petites, tot i que conserven en els components florals i en els colors i olors un elevat grau d'especialització evolutiva.

Es comporten com a plantes geòfitas, que mantenen viu un bulb o rizoma a l'època desfavorable de l'any i floreixen, la major part d'espècies, a la primavera, quan la pluja i la temperatura són també més favorables. Algunes començaran a florir a finals d'hivern, com l'*Ophrys fusca* per exemple. Altres, a la penombra del sotabosc,

floriran en ple estiu, com els gèneres *Epipactis*, i només una ho farà en plena tardor, la *Spiranthes spiralis*.

També es comporten com a plantes amb tendència heliòfila. Així, les del gènere *Ophrys* clarament les veiem en codines, prats o brolles ben esclarissades. Altres, més pròpies de boscos caducifolis i humits, creixen fàcilment a la penombra que faciliten les vores dels camins, com el gènere *Plathanthera*, per exemple.

Les agrupem per gèneres i per ordre alfabètic, indicant-ne les característiques principals, l'hàbitat en què normalment en constatem la presència, l'època de floració aproximada i la seva distribució en l'espai.

Hem procurat de recollir tant les cites d'autors anteriors com les nostres pròpies.

— *Aceras anthropophorum* (L.) R. Br., FLOR DE L'HOMME PENJAT. Planta perenne i dreta. Pot arribar als 40 cm d'alçada. Fulles basals de forma oval, obtuses, de 6 a 10 cm de llargada, d'un verd brillant sense taques. Fulles superiors més petites i abraçadores.

Inflorescència: en espiga floral de 8 a 15 cm, amb nombroses flors petites de color verd-groc i amb llistes i vores vermelloses. Els sèpals i els pètals, junts, formen una caputxa tancada. El label, de 12 a 15 cm, és penjant, amb els dos lòbuls laterals primis i el central més llarg i bifurcat, figurant un home penjat. No té esperó.

Hàbitat: prats calcaris, herbassars, alzinars esclarissats, fins als 1.500 m. Pot hibridar-se amb *Orchis simia* i *Orchis militaris*, si creixen al mateix lloc. Les cites es distribueixen al llarg de totes dues serres.

Floreix: a final d'abril i durant el mes de maig.

DG 10 DG 11 DG 01.

— *Anacamptis pyramidalis* (L.) L.G.M. Rich: ORQUÍDIA PIRAMIDAL. Planta dreta, de 20 a 50 cm d'alçada. Fulles estretes, llargues i punxagudes, de forma acanalada, més petites com més amunt es troben de la tija, de color verd-gris, sense taques i disposades en espiral.

ANACAMPTIS PYRAMIDALIS

Inflorescència: flors en espiga de 2 a 6 cm espessa, de forma cònica, amb flors petites de color rosa viu. Els dos sèpals externs estan estesos; el superior i els dos pètals formen una petita caputxa; el label curt i trilobulat, els lòbuls laterals desplaçats i iguals. Té esperó més o menys recte, de 12 mm de llargada i punxegut, cara avall. Aquest és més llarg que l'ovari.

Floreix: a finals d'abril fins a primers de juny.

Hàbitat: creix a les brolles i vessants assolellats i en feixes abandonades sobre sòl calcari. Destaca el gran port d'aquesta orquídia, molt heliòfila. Arriba fins als 1.900 m. Distribuïda al llarg de totes dues serres.

DG 10 DG 11 DG 12.

— *Cephalanthera damasonium* (Miller) Druce. CURRAIA. És una planta perenne, dreta, sense pèls, de 15 a 50 cm d'alçada; tija angulosa; fulles entre ovals i lanceolades, de 5 a 10 cm de llargada: les inferiors, més curtes i amples que les superiors, formen angle de 45° amb la tija.

Inflorescència: de 3 a 12 flors, cada una amb una bràctea més llarga que les flors; de color blanc a crema; de 15 a 20 mm de llargada, sense esperó; de forma el·líptica; flors poc obertes; sèpals de color groc i amb una taca groc-taronja. L'ovari poc retorçat i sense pèls.

Floreix: de final de maig a juliol.

Hàbitat: viu en alzinars humits i en fagedes, generalment sobre sòls calcaris, fins als 1.300 m.

Citada als camins de la Senyora i de la Font Soleia.

DG 611.

— *Cephalanthera longifolia* (Hudson) Fritch. CURRAIA DE FLOR BLANCA. Planta perenne, dreta, entre baixa i mitjana, pot arribar als 40 cm d'alçada; tija angulosa i sense pèls, amb beines basals blanquinoses; fulles primes, entre lanceolades i lineals, llargues, a vegades plegades longitudinalment amb l'àpex penjant; les fulles superiors més llargues que l'espiga floral; bràctees més curtes que les flors.

CEPHALANTHERA LONGIFOLIA

Inflorescència: de 5 a 6 flors, d'un blanc pur, de 10 a 14 mm de llargada, obertes, sense esperó; sèpals i pètals punxeguts, label més curt que els sèpals, amb una marca de color taronja a l'interior. Ovari sense pèls, que forma un angle de 45° amb la tija, i recargolat.

Floreix: de final d'abril fins al juliol.

Hàbitat: característica de les rouredes i alzinars humits, a les parts altes freqüentada les pinedes de pi roig, on la trobareu regularment tant a Sant Llorenç com a l'Obac. Arriba fins als 1.800 m, sovint entre sòls calcaris.

DG 611.

ORCHIS PROVINCIALIS

— *Cephalanthera rubra* (L) L.C.M. Richard. CURRAIA. Planta entre mitjana i petita, pot arribar als 50 cm d'alçada; tija estriada, pèls enganxosos a la part superior. Fulles de color verd fosc, primes i llargues, punxegudes; les superiors més estretes, sense àpex i espaiades; les bràctees més curtes que les flors.

Inflorescència: de 3 a 15 flors, de color rosa viu, bastant obertes, d'uns 18 mm de llargada cada una, sense esperó; el label és blanquinós, llarg com els sèpals; ovari recargolat i viscós.

Floreix: de mig juny fins a juliol.

Hàbitat: boscos oberts, sobre sòls calcaris principalment, i a l'estatge de l'alzinar humit. Pot arribar als 1.800 m. És present a la serra de l'Obac i a Sant Llorenç.

DG 11

— *Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó. Planta variable entre baixa i mitjana, d'uns 50 cm d'alçada. D'aparença delicada, tija recta i massissa. Fulles de 7 a 12 cm, el·líptiques, dretes o esteses, amb moltes taques allargades de color porpra transversals

a les fulles. Les fulles superiors més petites, les bràctees estretes i lanceolades, les inferiors més curtes que les flors, i les superiors més llargues.

Inflorescència: en denses espigues còniques d'uns 10 cm de llargada, de color rosa o lila. Flors amb sèpals externs desplegats, el tèpal superior i dos tèpals interns formen una petita caputxa; el label profundament trilobulat, amb el lòbul central triangular i més llarg que els laterals, i aquest dibuixat fortament amb línies vermelloses; esperó cònic més curt que l'ovari.

Floreix: de juny a agost.

Hàbitat: prefereix els sòls calcaris, herbassars, prats. Escassa i localitzada a les vores dels camins de pinedes i alzinars humits. Fins als 2.200 m.

Vista només a la banda est de l'Obac.

DG 11.

— *Epipactis helleborines* (L) Crantz. EPIPACTIS DE FULLA GRAN. Planta perenne, erecta, forta. Pot arribar als 80 cm d'alçada. Tija més o menys pelosa a la part superior; amb freqüència, molt ignorada. Fulles de color verd, les inferiors de forma oval o arrodonida, amples i disposades al voltant de la tija en espiral, amb nervació molt marcada; les superiors, estretes; totes desplegadas en sentit horitzontal.

Inflorescència: en raïm de moltes flors; de color verd o porpra, penjant i inodora; d'uns 20 cm de llargada, amplament oberta. Flors amb sèpals verds el·líptics; pètals lila-rosats amb una vena central verda; el label de 10 mm de llarg, de color rosa, molt recargolat; les bràctees inferiors foliàcies, de la mateixa llargada que les flors; l'ovari penja i és poc pelós.

Floreix: de juny a mitjan agost.

Hàbitat: creix en hàbitats variats, boscos oberts. Distribuïda per totes dues serres a l'àrea dels alzinars.

DG 11.

— *Limodorum abortivum* (L) Sartz. LIMODOR AVORTIU. Planta alta, per damunt dels 50 cm d'alçada, molt llampant i inconfusible; de tija gruixuda, com tenyida de lila, sense fulles, amb nombroses escates embeinadores, herba sapròfita d'arrels tuberoses.

Inflorescència: en espiga d'unes 20 flors, grans, de color lila; els sèpals externs i els dos pètals, estesos; el sèpal superior cap endavant i en forma de caputxa; el label de 15 mm, triangular, més curt que els sèpals i enfocant al front amb un color grogós; esperó llarg i corbat mirant avall, tan llarg com l'ovari.

Hàbitat: en boscos de pins principalment, i en herbassars sobre sòls calcaris; pot créixer també al sotabosc de l'alzinar. Vista regularment al massís de Sant Llorenç i a la serra de l'Obac; fins als 1.500 m.

DG 10 DG 11.

— *Himantoglossum longibracteatum* (Biv) Schlecht. Orquídia gran. Planta dreta d'uns 40 cm d'alçada; tija gruixuda amb la part superior de color violeta. Fulles llustroses, de color verd pur; les inferiors grosses i ovals, les superiors més petites i bracteiformes.

Inflorescència: l'espiga floral, cilíndrica, espessa i amb les bràctees estretes més llargues que les flors. Les flors nombroses, de 25 a 30, grosses i dels mateix color que la tija. Els sèpals superiors curts, els extrems drets i rectes, de color violat i fent tots ells com una caputxa. El label trilobulat, del mateix color que la flor, amb la part central més aclarida, d'uns 15 a 20 mm, amb els lòbuls laterals més curts i amb marges més fortament ondulats que el central, que és amplament bilobulat en l'àpex. L'esperó curt, cònc, orientat cap endarrera, l'ovari recargolat.

Floreix: de març a abril. Aquesta orquídia és de les primeres a florir.

Hàbitat: sobre sòls calcaris, en llocs pedregosos i secs, sobre els 900 m.

És molt poc citada: sols localitzada a la serralada de ponent.

DG 11.

— *Neottia nidus-avis* (L) L.M. Richard. NEOTIA (Nius d'ocells). Planta sapròfita, dreta, de baixa a mitjana, d'uns 45 cm d'alçada, tota ella de color de mel; no té fulles; la tija amb escates embeinadores de forma lanceolada.

Inflorescència: nombrosa, disposada en raïm, de 15 cm de llargada, de forma oval o cilíndrica, poc espessa a la part baixa. Flors de color terrós; sèpals i pètals entre ovals i el·líptics, convergents i formant caputxa flonja; el label d'uns 12 mm, de llargada superior a les altres peces i dividit en dos lòbuls amples i amb una dent petita prop de la base de cada lòbul; bràctees lanceolades, més curtes que l'ovari; sense esperó; les arrels són un pom de fibres i rels carnosos barrejades que formen un niu (d'aquí li ve el nom).

Floreix: entre mig abril i juliol.

Hàbitat: boscos humits, en particular de faig, pi, bedoll. Viu sobre sòls calcaris i prefereix el sotabosc amb abundant matèria vegetal en descomposició. Fins als 1.000 m. Recorda els OROBANCHES, però se'n diferencia per les parts fèrtils i pel label. Cites disperses, a les zones d'alzinar humits. No gaire abundant.

DG 10 DG 11

— *Neotinea maculata* (Desf) Stearn. Planta baixa, fins a 25 cm d'alçada, dreta, de port petit i poc important. Fulles la major part basals, més llargues que amples, acabades amb una punxa petita, a vegades amb taques petites de color porpra; les fulles superiors més petites i embeinadores.

Inflorescència: una espiga de 3 a 6 cm de llargada, cilíndrica, molt espessa, flors petites i nombroses de color blanc-verd o rosa; els sèpals i els pètals iguals, punxeguts i ovals, formant una caputxa; el label d'uns 7 mm, pla i cap endavant, trilobulat; esperó curt i cònic; les flors no s'obren mai del tot i a més s'autopol·linitzen.

Floreix: d'abril fins a maig.

Hàbitat: present en vessants coberts de brolla, farigolars i codines. Cites tant a la serra de l'Obac com a la part mitjana i superior del massís.

DG 10 DG 11.

— *Ophrys apifera* (Hudson) ABELLERA APIFERA. Planta entre baixa i mitjana, d'uns 40 cm d'alçada, dreta. Fulles basals de forma entre oval i lanceolada; de nombre variable, però normalment al voltant de 9 fulles; de color verd-gris; les superiors, embeinadores.

Inflorescència: espigues florals de 2 a 9 flors, grans i espaiades a la tija; sèpals de color rosa o porpra, sempre amb una vena central de color verd, de forma oval; dos pètals verds de forma lineal a triangular, més curts que els sèpals, pubescents; label d'uns 13 mm, de perfil oval, trilobulat, amb el lòbul central gros i amb l'àpex en forma de dent; tot ell sembla una abella; de color terrós intens o porpra, pelós i convex; els lòbuls laterals punxeguts, estrets i curts; la màcula pot tenir la forma de U o de W, amb una franja groc-taronja; la base del label presenta dues protuberàncies llustroses; l'antera, grossa i verda; es pot autopollinitzar; sense esperó; les bràctees quasi tan llargues com l'ovari; aquest no és recargolat.

Floreix: de maig a juliol.

Hàbitat: prats calcaris, vessants herbàcies, a vegades en boscos oberts o clarianes; requereix sòls una mica profunds. Fins als 900 m. Cites, sols en tenim una vora la casa de l'Obac. Creiem que en zones més baixes deu ser més comuna,

DG 10.

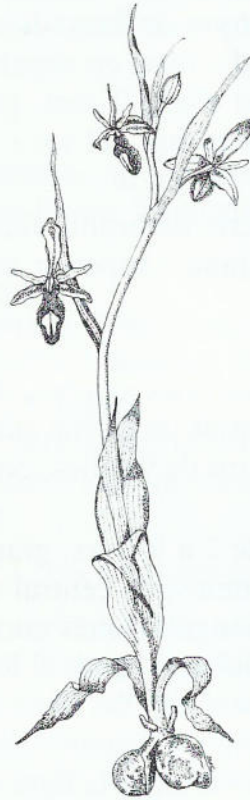
— *Ophrys catalaunica* O. et. E. Danech. ABELLERA CATALANA. Planta perenne, entre baixa i mitjana, de fins a 40 cm d'alçada. Fulles: basals i lanceolades, de color verd-blavós; sense taques; les fulles de la tija són petites i embeinadores.

Inflorescència: flors en nombre de 3 a 6; els sèpals de color blanc o rosa fort, estesos, de forma oblonga; els pètals del mateix color, més prim i curts; el sèpal superior, dret i corbat cap enfora; el label, de color púrpura; la màcula en forma de H, més o menys separada de la cavitat estigmàtica, de color púrpura-blau; l'àpex poc desenvolupat, sencer, amb les vores torçades; alguns labels poc o molt trilobulats; les bràctees més llargues que les flors, de color verd clar; l'ovari no és recargolat.

Floreix: de maig a mitjan juny.

Hàbitat: en prats i pedregars, clarianes de bosc. Pot arribar fins als 1.200 m. Cites: se n'han vist de forma abundant a la Mola.

DG 11 DG 21.

OPHRYS CATALAUNICA

J.P.
1911

—*Ophrys dyris* = *Ophrys omegaifera* Maine. Fleischm. ABELLERA OMEGAÍFERA. Planta perenne, variable, d'uns 35 cm d'alçada. Fulles basals lanceolades i obtuses, sense taques; les de la tija no arriben a passar de la meitat d'aquesta, són estretes, punxegudes i embeinadores.

Inflorescència: les flors en nombre molt reduït, 2 o 3, semblen més robustes que les de les altres espècies; els sèpals, verds i estesos de forma oblonga i ovalada; els pètals de color terrós, lineals i més curts que els sèpals; el sèpal superior, corbat cap endavant i amb les vores torçades cap enfora; el label, trilobulat; els lòbuls laterals són poc marcats, el central és ample i de color de vellut fosc, amb una banda clara o blanca en forma d'omega (d'aquí li ve el nom), que separa la part de la màcula de la resta del label; les bràctees de la mateixa llargada que les flors; de color verd clar, sense esperó.

Floreix: de primers de maig a juny.

Hàbitat: prefereix sòls calcaris i margosos, viu en llocs de *Rosmarino ericion*; espècie més coneguda al Bages, aquí esdevé rara i localitzada. Pot arribar als 800 m. Cites: al camí de Mura.

— *Ophrys fusca* (Link). ABELLERA FOSCA. Planta perenne, entre baixa i mitjana, d'uns 40 cm d'alçada. Fulles basals lanceolades i obtuses; les de la tija, estretes i punxegudes, de color verd.

Inflorescència: poques flors, de 3 a 6, amb sèpals verds i a vegades rosats, amples o ovals, freqüentment corbats; pètals verd-grocs, prims, més curts que els sèpals; el label horitzontal allargat, de 13 a 15 mm, trilobulat; els lòbuls laterals poc marcats i rodons; el label, de color marró quasi negre, amb les màcules de color blau fosc brillant, en forma de W i una mica escotat pel mig; les bràctees, més llargues que l'ovari, sense esperó.

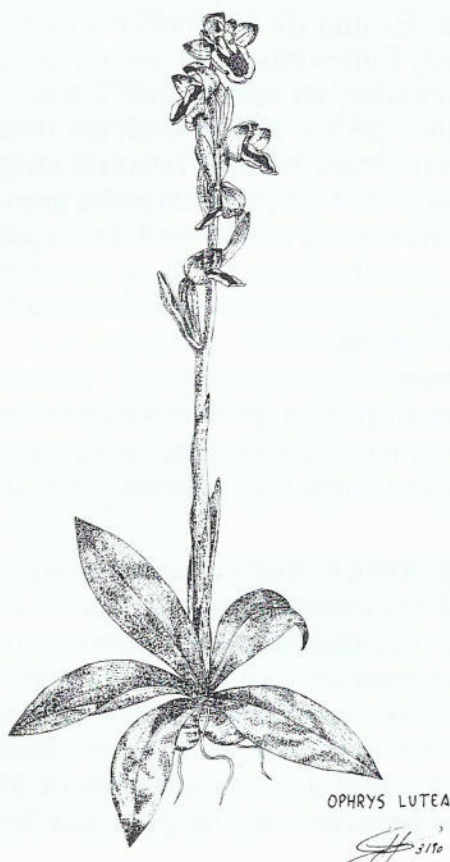
Floreix: en alguns casos de mitjan febrer fins a l'abril, i en d'altres, de mitjan maig fins al juny.

Habitat: brolles, codines i prats calcaris, clarianes de bosc; és una de les *Ochrys* més abundants al país; se'n tenen cites disperses per tot el massís, malgrat que escassegen a mesura que guanyem altitud. Fins als 700 m.

DG 01 DG 10 DG 11.

— *Ophrys lutea* (Couan) Cav. ABELLERA GROGA. Planta perenne, d'uns 25 cm d'alçada; espècie molt fàcil de distingir. Fulles basals amples, punxegudes, en nombre de 4 o 5.

Inflorescència: espigues de 2 a 7 flors; sèpals verds més amples que llargs, obtusos; pètals verd-grocs, la meitat de llargs que els sèpals; label amb freqüència més ample que llarg, de 12 a 18 mm, trilobulat, amb el marge ample, pla i groc, que envolta

OPHRYS LUTEA

H. J. 110

la zona central més sobresortint, de color fosc, on hi ha una màcula estreta de color gris-blau metàl·lic; les bràctees, més curtes que les flors, sense esperó.

Floreix: de març a mitjan maig.

Hàbitat: prats secs i zones properes al bosc dels conreus abandonats; però en el sòl més humit. Fins als 1.000 m. Considerem que és l'ophrys més abundant i més regularment distribuïda.

DG 10 DG 11.

Ophrys insectifera (L), *Ophrys muscifera* Hudson. ABELLERA MOSQUERA. Planta glabre, d'uns 40 cm d'alçada; perenne, dreta, amb la tija de color verd clar. Fulles de la base lanceolades i punxegudes; les caulinars, més petites.

Inflorescència: espiga amb unes 10 flors espaiades; bràctees semblants a les fulles caulinars, més llargues que l'ovari i de color verd; sèpals verds, ovals i llargs; pètals de color violeta fosc, filiformes, més curts que els sèpals; label de 8 a 10 mm, trilobulat, de color púrpura fosc, amb una màcula central de forma quadrada i de color blau-lilós; el lòbul central més gran que els laterals i escotat, amb un marge de color groguenc; l'ovari és recte. El seu nom és degut a la semblança del label amb una mosca.

Hàbitat: sobre sòls calcaris, en boscos de pins, llocs secs i pedregosos, quasi al límit del bosc. No arriba als 1.600 m d'altitud. Cites: a la Mola, prop de la riera de Mura; freqüent al Bages i rara al Vallès.

DG 11.

— *Ophrys scolopax* Cav. ABELLERA BECADA. Planta perenne, entre baixa i mitjana, fins a uns 40 cm d'alçada. És una de les abelleres més espectaculars, tant pel color com pels dibuixos del label. Fulles basals de forma lanceolada i aguda; les fulles de la tija més petites i punxegudes, en nombre de 2 a 6.

Inflorescència: espigues de 3 a 12 flors; sèpals rosa o porpra, més amples que llargs; el sèpal central, dret; pètals del mateix color, en general triangulars i pelosos, més curts que els sèpals; label de 12 mm de llargada, gran, de forma ovoide-cilíndrica, amb dibuixos de diverses formes de cercle, amb línies grogues o blanques sobre fons vermell-porpra, amb una protuberància a l'àpex que mira cap amunt; el label té dues banyes sobresortides i peludes que neixen lateralment a la gorja; les bràctees tan llargues com les flors, sense esperó.

Floreix: de març a maig.

Hàbitat: com les altres orquídiades, prefereix sòls calcaris, viu als fenassars, en clarianes vora els camps i jonqueres i en llocs no gaire intervinguts per l'home. Fins als 1.000 m. Cites: només en coneixem una colònia, però creiem que deu ser abundant.

DG 10.

— *Ophrys sphegodes* Miller. ABELLERA ARANYOSA. Planta perenne, variable; tija fins a 40 cm d'alçada. Fulles basals ovals, lanceolades i obtuses; les de la tija, embeinadores i més estretes i punxegudes, en nombre de 4 a 7.

Inflorescència: les espigues de 4 a 10 flors; els sèpals verd-grocs quasi lanceolats i obtusos; pètals més curts que els sèpals, freqüentment amb el marge ondulat, de color groc terrós; label de 10 a 12 mm, oval, generalment sense lòbuls i sense àpex, de color de vellut fosc i amb una màcula en forma de H o de X de color blau-porpra fosc; l'antera és curta; les bràctees més llargues que les flors, sense esperó.

Floreix: de març fins a maig.

Hàbitat: sobre sòls calcaris, fenassars, brolles esclarissades i marges degradats. Espècie escassa i localitzada, es pot hibridar amb *O. apifera*, *O. fuciflora* i *O. insectifera*. Es coneixen una sèrie de subespècies. Fins a uns 900 m.

DG 11

— *Orchis mascula* (L). Planta dreta, entre baixa i mitjana, d'uns 50 cm d'alçada, de tija sòlida, normalment de color moradenc. Fulles de color verd fosc brillant, oblongues, tacades de color vermell purpuri en sentit longitudinal, d'uns 8 cm de llargada; fulles en roseta les basals, i les superiors, embeinadores.

Inflorescència: flors disposades en forma de raïm, de color rosa o purpuri fosc; sèpals externs estesos i drets; sèpal superior i pètals formant caputxa; label de forma oval, de 8 a 10 mm de llargada, trilobulat, amb taques fosques a la zona central; lòbul central escotat i lleugerament dentat; lòbuls laterals més llargs que el central; bràctees, lanceolades, de color purpuri amb 1 a 3 nervis, tan llargues com l'ovari; ovari, recargolat; l'esperó, cilíndric i corbat cap a dalt, llarg com l'ovari.

Floreix: de maig a juliol.

Hàbitat: prats, boscos caducifolis, espècie present a les zones culminants de la serralada prelitoral. Fins als 2.500 m. Cites: només l'hem constatada a la Mola

DG 11.

— *Orchis provincialis* Balbis. Planta dreta, baixa, d'uns 30 cm d'alçada. Fulles de 2 a 5, basals en roseta, entre lanceolades i oblongues, normalment tacades de porpra fosc; tija amb fulles embeinadores.

Inflorescència: de 5 a 20 flors en espiga bastant densa, de color groc pàlid o verd-groc, d'uns 15 mm de llarg, amb els sèpals externs estesos i drets; l'altre sèpal i els dos pètals junts i corbats formen una caputxa; el label, de 10 a 12 mm, trilobulat; el lòbul central escotat i dentat, de color groc taronja i lleugerament tacat de porpra; les bràctees lanceolades, amb 1 a 3 nervis, tan llargues com l'ovari; aquest és recargolat; l'esperó corbat i orientat cap a dalt, eixamplat cap a l'àpex, tant o més llarg que l'ovari.

Floreix: entre abril i maig.

Hàbitat: en prats i codines obertes, sobre sòls calcaris. Fins als 1.300 m. És l'espècie més abundant d'aquest gènere al massís, a l'estatge de l'alzinar. Cites tant a la serra de l'Obac com a Sant Llorenç.

DG 10 DG 11.

— *Orchis ustulata* (L). Planta variable, dreta, de molt petita a petita. Fa de 5 a 15 cm d'alçada, sense fulles a la tija a partir de la meitat. Fulles normalment en una roseta. Són primes i llargues, agudes, acanalades i sense taques.

Inflorescència: en espiga curta i cònica, de 2 a 3 cm de llargada, molt atapeïda de flors petites; les gemmes de les flors superiors, que triguen a obrir-se, són de color purpuri vermellós fosc, la qual cosa fa que l'espiga floral tingui una característica molt definitòria que la identifica; pètals i sèpals formen una caputxa tancada, de 3 a 5 mm de llargada, del mateix color; label blanc o rosa d'uns 4 mm, amb uns punts de color púrpura, trilobulat, amb el lòbul central més llarg que els altres dos laterals, amb un escot al centre; bràctees ovals o lanceolades, quasi tan llargues com l'ovari; aquest és recargolat; esperó curt i cònic, corbat cap avall.

Floreix: d'abril a juny.

Hàbitat: prats secs, matolls, vessants assolellades, sobre sòls calcaris, present a l'estatge de l'alzinar, generalment en punts de la part superior. Pot arribar fins als 2.000 m. Cites poques i disperses.

DG 10 DG 11.

— *Platanthera bifolia* (L) L.C.M Richard. Planta mitjana i dreta, d'uns 40 cm d'alçada. Normalment dues fulles basals, de 4 a 9 cm de llargada, ovals o el·líptiques, de color verd brillant; les fulles superiors més petites, com bracteiformes i espaiades.

Inflorescència: les flors són en una espiga fluixa, d'uns 20 cm, blanques i com tenyides de verd; sèpals laterals estesos, el superior i els pètals formen una caputxa; el label sencer, de 8 a 10 mm, estret i penjant; l'esperó verdós, de quasi 2 cm de llargada, prim i horitzontal o corbat; l'ovari com la meitat de l'esperó i recargolat; les bràctees tenen la mateixa llargada o inferior a la de l'ovari; les anteres juntes i paral·leles, d'uns 2 mm, de color groc.

Floreix: de maig fins a mitjan juliol.

Hàbitat: prats, llocs humits, boscos esclarissats, present a l'alzinar i a les rouredes, també pot ser present a les jonqueres. Fins als 2.100 m. Només en coneixem una cita, però creiem que pot ser més comuna.

DG 11.

— *Platanthera chlorantha*. Custer et Rchb. Planta alta i dreta, d'uns 45 cm d'alçada. Dues fulles basals ovals o lanceolades, més o menys oposades, de color verd-groc i sense taques, d'uns 10 cm de llargada; poques fulles a la tija, embeinadores i petites i semblen bràctees.

Inflorescència: l'espiga floral, de 20 cm de llargada, és fluixa, de forma cilíndrica, amb flors grosses i de color verd clar; els sèpals laterals estesos, el pètal i el sèpal superior junts formen una caputxa curta; el label sencer i llarg mirant cap avall, d'uns 15 mm de llargada; l'esperó molt llarg, d'uns 30 mm corbat cap avall i endavant, dilatat prop de l'àpex; les bràctees en forma de fulles llargues i amb un peduncle llarg; l'ovari recargolat, més curt que l'esperó; les anteres grogues i divergents cap avall.

Floreix: de maig a juny.

Hàbitat: sobre sòls calcaris, present principalment a la penombra de les rouredes i alzinars humits, també en pinedes de pi roig. Pot arribar als 1.800 m. Cites: si no abundant, sí que és comuna al seu hàbitat.

— *Spiranthes spiralis*. (L) Cheval. Planta perenne, curta i dreta, de tija rodona i amb pèls viscosos, pot arribar als 25 cm d'alçada. Es reconeix per la seva època de floració (tardor) i per la seva espiga floral, recargolada en espiral. Fulles en roseta, de forma oval-el·líptica, esteses, de color verd-blau; a la tija té fulles escumiformes que semblen bràctees, de color verd pàlid, en nombre variable; la tija neix al costat de la roseta basal.

Inflorescència: és una espiga d'uns 10 cm de llargada, amb unes 20 flors blanques de 5 mm de llargada i disposades en espiral sobre la tija; l'espiga neix després que les fulles basals s'assequin, i generalment es forma una nova roseta al costat; les flors són poc obertes; els sèpals externs són estesos, el superior i els pètals estan sol-

datos amb el label i formen un tub; tenen pèls curts i suaus; bràctees embeinadores, més curtes que les flors; l'ovari és pubescent; sense esperó; de floració irregular d'un any a l'altre.

Floreix: de setembre a octubre.

Hàbitat: generalment sobre sòls calcaris, prats, llocs herbosos, assolellats i profunds, pot ocupar conreus abandonats. Arriba als 850 m. Localitzada, però no rara.

DG 21.

SPIRANTHES SPIRALIS

Sp
1921

Espècies citades que no hem pogut comprovar o que no n'hem pogut determinar clarament la presència.

- *Ophrys insectifera* L
- *Orchis simia* Lam
- *Epipactis atrorubens* (Hoffm.) Schultes
- *Listera ovata* (L) R. Br.
- *Dactylorhiza maculata* (L) Soó. Les cites serien segurament de *D. fuchsii*.
- *Ophrys bertolonii* Mor. Les cites es correspondrien avui a *O. catalaunica*.
- *Orchis militaris* L.

Voldriem advertir que diferents espècies d'abelleres que hem presentat són molt variables per la seva tendència a hibridar-se. A vegades és molt difícil classificar-les. Hom diu que no n'hi ha dues d'iguals, però sí que es mantenen uns caràcters fixos que ajuden a distingir i determinar les diferents espècies.

Sols hem considerat les espècies segons les claus d'identificació, el tipus patró, sense entrar a distingir-ne les subespècies i varietats, ja que considerem que això només pot complicar la raó de ser d'aquest treball que hem elaborat.

BIBLIOGRAFIA

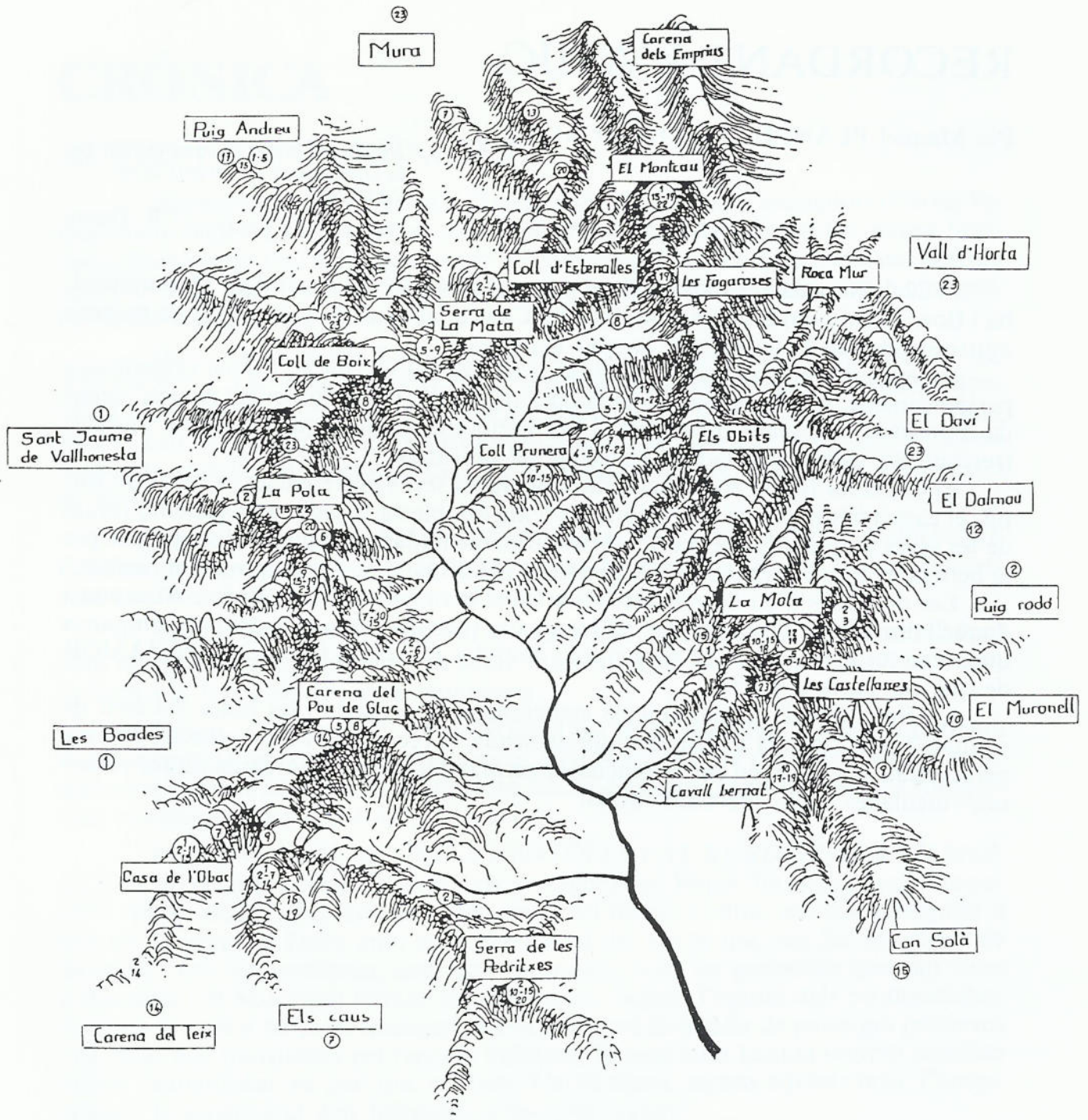
- GREY-WILSON, C. & MATHEW, B; 1982. *Bulbos*. Ed. Omega.
- ARNOLD, J.E., 1981. *Collectanea Botanica*. Vol. 12.
- LAPRAZ, G. 1953. *Collectanea Botanica*. Volum 1.
- ROSE, F. 1983. *Clave de plantas silvestres*. Omega, Barcelona.
- MASCLANS, F. 1981. *Els noms de les plantes als Països Catalans*. Montblanc-Martin. Barcelona.
- POLUNIN, O. & HUXLEY, A. 1965. *Flores del Mediterráneo*. Blume. Barcelona.
- POLUNIN, O. 1982. *Guía de Campo de las Flores de Europa*. Omega. Barcelona.
- ENCICLOPÈDIA CATALANA 1988. *Història Natural dels Països Catalans*. Vol. 6. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- ROSELL, A. & NUET, J. 1979. *Notes biogràfiques sobre abelleres catalanes*. Revista Muntanya. Barcelona
- DE BOLÓS, A. 1950. *Vegetación de las comarcas barcelonesas*. Instituto Español de Estudios Mediterráneos. Barcelona.

Treball preparat i realitzat pels membres de la Secció de Ciències Naturals del Centre Excursionista de Terrassa: *Antoni Comelles, Joan Crispi, Mireia Llonch, Jaume Ferrer i Joaquim Pérez.*

Dibuixos i mapes de *Jaume Ferrer i Joaquim Pérez.*

Diapositives i fotografies d'*Antoni Comelles, Mireia Llonch i Joaquim Pérez.*

Terrassa, març de 1990

1. *Aceras anthropophorum*.
2. *Anacamptis pyramidalis*.
3. *Cephalanthera damasonium*.
4. *Cephalanthera longifolia*.
5. *Cephalanthera rubra*.
6. *Dactylorhiza fuchsii*.
7. *Epipactis helleborine*.
8. *Limnorchis abortivum*.

9. *Neottia nidus-avis*.
10. *Neotinea maculata*.
11. *Ophrys apifera*.
12. *Ophrys catalaunica*.
13. *Ophrys dyris*.
14. *Ophrys fusca*.
15. *Ophrys lutea*.
16. *Ophrys scolopax*.

17. *Ophrys sphegodes*.
18. *Orchis mascula*.
19. *Orchis provincialis*.
20. *Orchis ustulata*.
21. *Platanthera bifolia*.
22. *Platanthera chlorantha*.
23. *Spiranthes spiralis*.

RECORDANT L'AMIC

Per Manuel PLANCHAT i VILLACAMPA

*Deixeu als morts la immortalitat de
la glòria, però als vivents la de
l'AMOR.*

R. Tagore

El 22 de juny darrer s'acomplia el primer aniversari del decés d'en Mateu Fusalba i Bosc, ferm puntal de les activitats del Centre, al qual, com és sabut, de manera estusiasta dedicà bona part de la seva existència.

Un estol d'amics assistents habituals a les excursions que en Mateu organitzava periòdicament, decidírem convertir la data del 21 de juny (diumenge) en una jornada d'evocació del suara traspasat. I ho férem a la manera que ell hauria escollit: trescant per valls i serralades i envoltats de cantúries.

El Cabrerès fou la zona escollida, lloc de les seves preferències, a tocar de Rupit, el característic poblet de l'Osona on tenia establerta la segona residència, refugi de les seves inquietuds poètico-literàries, fonamentades en el gust i el sentiment per la bellesa, traït a voltes per la fantasia d'un idealisme que s'avantposa a la realitat.

Les despulles d'en Mateu descansen en el petit cementiri de Rupit. Al captard daquell diumenge, la serena pau del fossar fou torbada per una munió de companys que, fent costat a l'Anna, la seva vídua, amb llur presència testimoniaven l'AMOR de què ens parla el poeta.

L'ofrena floral, els parlaments emocionats, la pregària i les notes del cant de comiat, foren cloenda d'una jornada dedicada al record de l'amic dilecte, l'home perseverant que tant féu per potenciar la germandat en què s'integren tantes persones vinculades a uns mateixos ideals.

CRÒNICA

ACTES I CONFERÈNCIES

— Dijous, 23 de gener: *MAKALU-PILAR OEST*. Quatre escaladors (Carles Vallès, Manu Badiola, Gerard Blàzquez i Joan Jover) acompanyats pel Dr. Rafael Martínez, l'octubre de 1991 aconseguien per cinquena vegada al món fer el cim del Makalu pel Pilar Oest, via extraordinàriament elegant. En Joan Jover ens presentà un magnífic àudio-visual d'aquesta expedició.

— Dijous, 6 de febrer: *TAKLIMAKAN, DE LA MONGÒLIA INTERIOR AL XINJIANG. LA RUTA DE LA SEDA*. Conferència presentada pel Sr. Joaquim Montoriol, catedràtic de la Facultat de Geologia de Barcelona. Què cal dir del senyor Montoriol i dels seus àudio-visuals? Extraordinària conferència que ens recreà a tots els assistents amb la descripció perfecta de la ruta que des de Xi'an va a la depressió de Turpan.

— Dijous, 13 de febrer. *SITUACIÓ ACTUAL DEL DELTA DEL LLOBREGAT*. El tècnic de l'Ajuntament del Prat de Llobregat, Sr. Pau Estevan, ens féu una interessant conferència sobre el present i el futur del delta del riu Llobregat.

— Dijous, 20 de febrer. *BOLÍVIA, BRESSOL DEL SOL*. El Sr. Francesc Muntada ens presentà una conferència sobre l'imperi Inca, la seva cultura, el paisatge, la flora i la fauna de les seves muntanyes.

— Dijous, 12 de març. *CAP NORD*. El Sr. Josep Martínez Barea ens presentà una conferència amb les seves vivències al Cap Nord. No cal dir que el públic assistent en sortí molt complagut, ja que tots sabem dels seus magnífics treballs fotogràfics, ja coneguts per nosaltres.

— Dijous, 9 d'abril. *VIATGE A ANATÒLIA I AL KURDISTAN AMB BICICLETA*. Comentat i presentat pels seus protagonistes: Roger Tutusaus, Sergi Massanés i Albert Boada. Aquests tres nois, socis del nostre Centre, ens van obsequiar a tots els assistents a l'acte amb un àudio-visual del viatge que van fer per terres de Turquia, i ens van comentar, amb eufòria encara, totes les peripècies que van viure a Anatòlia i al Kurdistan durant cinc setmanes. Segons l'opinió dels protagonistes, la bicicleta com a mitjà de transport els va permetre de gaudir de paisatges preciosos i de rutes poc transitades pel turisme habitual, la qual cosa facilita sempre conèixer millor l'autenticitat del país que es visita. Cal destacar, segons aquests nois, l'hospitalitat i la generositat dels habitants d'aquelles regions.

— Dijous, 23 d'abril. *ACTE COMMEMORATIU DE LA DIADA DE SANT JORDI*. Per Francesc Palet i Setó. Com ja és tradicional en el nostre Centre, i en commemoració de la diada de Sant Jordi, el nostre consoci i poeta Francesc Palet i Setó ens va oferir una vetllada poètica, aquest any amb un recull de la poesia amorosa de Joan Salvat-Papasseit. Va començar la dissertació fent un repàs de la biografia del poeta, ens va recitar uns quants poemes dels més significatius de la seva personalitat humana, i va acabar recitant-nos el «Poema de la Rosa als llavis» a més

d'altres poesies amoroses, objecte de la dissertació d'aquest any. Va ser una vetllada més de caire intimista, com demana la poesia, que no pas multitudinari. Els assistents a l'acte vam gaudir recordant una vegada més el gran poeta que fou Joan Salvat-Papasseit.

— Dijous, 14 de maig. *ÀUDIO-VISUAL «ILLAMPU-91»*. El nostre consoci Pep Cañellas, juntament amb els companys del Centre Excursionista de Balsareny, Tony García, Josep Bonals, David Artigas i Manel Mingo, van presentar a tots els assistents a l'acte un àudio-visual molt interessant del viatge que van fer per terres bolivianes, l'agost de l'any passat.

— Dijous, 21 de maig. *ON VA L'ALPINISME?*. L'Isidre Rodrigo i Muntaner, «Rodri» per als amics, ens va presentar un àudio-visual de caràcter històric sobre l'alpinisme. A través de la seva història, que data només de dos segles enrere, els assistents a l'acte ens vam poder fer una idea general de com va començar aquest esport, dels seus protagonistes i de la seva evolució fins avui. Ens vam assabentar que aquest afany de l'ésser humà de «fer el cim» és va cobrar moltes víctimes en el passat, i de com, amb el temps, l'afició per aquest esport s'ha anat estenent i s'ha fet patrimoni de tots. També han canviat els mitjans, els equipaments —actualment molt millors—, per la qual cosa avui, comparativament parlant, els accidents i el grau de risc són mínims. És una sort que avui dia, gràcies als mitjans que tenim a l'abast, tants de nosaltres puguem gaudir del plaer incomparable de «fer el cim».

— Dijous, 28 de maig. *PRESENTACIÓ DEL LLIBRE «LES NOSTRES MUNTANYES» volum 2n*. El benvolgut amic, en Josep Barberà i Suqué, ens va presentar aquest segon volum que recull les muntanyes més representatives de la Catalunya Baixa (el primer volum tracta de la Catalunya Pirinenca). En aquest volum s'hi troben les muntanyes de menys de 2.000 metres, i comprèn, de llevant fins a ponent, tota la part sud de Catalunya. De la muntanya més alta, el Turó de l'Home (1.712 m) al Montseny, fins al vèrtex geodèsic més baix, el Fangar (1 m) a la desembocadura de l'Ebre, podem seguir, comarca per comarca, aquesta orografia tan particular que configura la nostra terra.

Tots els excursionistes hem d'agrair a Josep Barberà aquest immens treball que ha realitzat durant nou anys. Ben segur que molts de nosaltres desconexíem fins ara les infinites possibilitats que tenim, només fullejant el llibre, de conèixer més les nostres muntanyes.

L'autor ens va exposar el sistema de treball seguit, que formava part de l'Operació Muntanyes Catalanes, tasca iniciada el 1978, ampliant any rera any la zona a cobrir, fins arribar l'any 1986. Així ha recorregut tot Catalunya, ha escollit la muntanya més significativa de cada comarca i l'itinerari d'ascensió —sempre que ha estat possible seguint el GR o bé els camins més populars—, ha recollit una munió d'anècdotes, ha fet viatges, amistats i ha trobat la satisfacció de la feina personal ben feta, resultat d'aquests nou anys de dedicació i de coneixement de les muntanyes, tal com diu el mateix Barberà.

L'acte, tot i la migrada assistència, va ésser molt agradable, per la coneixença i amistat de molts dels presents amb l'autor d'aquesta formidable guia muntanyenca.

— Dimarts, 2 de juny. *PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "MOSTRA DE NARRADORS TERRASSENCS"*. El sempre interessant tema dels autors de narrativa va ser discutit al Centre amb la presentació del llibre *Mostra de narradors terrasencs*, que pretén donar a conèixer les «plomes» de la nostra ciutat i, alhora, fomentar-ne la lectura. Enhorabona a tots ells. Els autors van donar un exemplar a la nostra Biblioteca.

— Dijous, 9 de juliol. *AMB LA UNIVERSITAT DE BARCELONA A L'ANTÀRTIDA*. Científics de la Universitat de Barcelona van estar a la base espanyola a l'Antàrtida, a l'illa Livingstone, per tal de dur a terme estudis diversos.

En Francesc Sàbat, geòleg i alpinista, va formar part d'aquest equip. Amb un recull de força material, ens explicà amb unes diapositives el paisatge, la geologia i la fauna d'aquella regió del planeta. També va fer esment de l'activitat alpinística que hi va dur a terme.

L'acte va ser organitzat conjuntament amb la Pigot de Terrassa.

— Diumenge, 6 de setembre. Projectió de les diapositives de la *CAMINADA TERRASSA-LA JONQUERA*, seguint el GR 2, a càrrec de Julià Fossas i Juan Alcaraz. També es va fer lliurament als participants en la caminada d'un record i un llibre resum de totes les etapes. El treball d'aquest llibre és de Salvador Torres, company de Rubí.

A continuació es va explicar i exposar el proper Gran Recorregut: Paüls-Pinós de Segarra (GR 7-I), que començarà el mes d'octubre d'enguany. En finalitzar l'acte, es va oferir un refrigeri a tots els nombrosos assistents.

— Dilluns, 19 d'octubre. El nostre conegut consoci, el Dr. Josep M. Àrias, ens presentà al Cinema Catalunya una interessantíssima conferència, acompanyada de diapositives, sobre *LA TRAVESSIA INTEGRAL DEL DESERT D'ATACAMA*. Durant 3.000 quilòmetres, el Dr. Àrias va recórrer Xile, des de la frontera de Bolívia fins l'estret de Magallanes. El desert d'Atacama és diferent als altres. Aquest és volcànic, situat per damunt dels 4.000 m., tancat per gegantins volcans. En definitiva, una excel·lent conferència com totes les que ja ens té acostumats el Dr. Àrias.

— Dijous, 29 d'octubre. En Francesc Guillamon, ens presentà una bonica conferència sobre "*DEU ANYS DE CARA LA PARET*", on ens parlà de l'evolució de les cordades que van marcar una època a Catalunya (vies Anglada-Guillamon) i que trobem a Montserrat, Riglos, Alps, Dolomitas, Andes i el Pirineu.

— Del dia 1 al 18 de desembre, s'exposà al Centre una interessantíssima exposició sobre ecologia subterrània, titulada "*PER QUÈ?*", feta pel Centre de Protecció de les Cavernes i Entorns, sota el patrocini de la Federació Catalana d'Espeleologia.

Aquesta exposició, de caràcter itinerant, té un clar contingut estrictament divulgatiu i que alhora permet al públic general apropar-se al món subterrani. El tema es basa en que la relació de l'ésser humà amb les cavernes suposa alteracions i, en molts casos, agressions a aquest ecosistema. Agressions que són motivades generalment per un desconeixement del món subterrani i de les seves relacions amb el món epigeu. Dins aquesta relació s'inclou la contaminació dels aquífers tant per les restes d'exploracions, adobs, purines o abocadors.

L'exposició, molt visitada, va servir perquè tots reflexionéssim sobre la protecció de les cavernes i el seu entorn.

ASSEMBLEA GENERAL EXTRAORDINÀRIA

A la ciutat de Terrassa, en el nostre local social i sota la presidència d'en Manuel Tomàs i Alastruey, acompanyat dels vicepresidents Manuel Campos i Alcaraz i Jaume Segura i Talló i del Tresorer Francesc Dalmases i Capella, té lloc l'Assemblea General Extraordinària de socis del Centre Excursionista de Terrassa que es constitueix a les 22 hores i 5 minuts, en segona convocatòria, el dia 30 de gener de 1992.

El punt únic de l'ordre del dia és:

Exposició i estudi derivat de la situació econòmica anormal de l'Entitat.

Obre l'assemblea el president Manuel Tomàs, tot agraïnt l'assistència dels presents i fa una exposició detallada i cronològica de com s'han produït els fets, des del dia que es detecta una possible irregularitat administrativa, fins el dia en que l'ex-administrador Abel Colomé comunica la manca de 4 milions de pessetes a la caixa del Centre, les actuacions i gestions, que el propi President i el Tresorer Francesc Dalmases han realitzat per tal de poder recuperar els diners de manera discreta, i que un cop esgotades les possibilitats s'ha informat a la Junta Directiva, que en Reunió Extraordinària celebrada el dia 12 de desembre de 1991 decideix per majoria els acords que consten en l'acta de l'esmentada reunió i les darreres actuacions, les quals han acabat denunciant el cas a la justícia en data 16 de desembre de 1991. (De l'exposició dels fets i de l'Acta de la Reunió Extraordinària de la Junta Directiva, existeixen les Actes, que poden ser consultades).

Seguidament el Tresorer, Francesc Dalmases, exposa com es troba econòmicament l'Entitat, després d'haver realitzat un estudi dels comptes del Centre, i un supòsit de com s'ha produït aquesta desviació econòmica, indica que tot i que l'ex-administrador tenia atorgada signatura per al compte corrent, aquest no ha estat el motiu i que les fitxes de caixa exceptuant les tres primeres, no estan modificades, són reals. Els saldos que es produeixen a primers d'any, són normals, no indiquen que durant l'any 1990, ja es produís cap apropiació. Exposava finalment l'estat real econòmic de l'Entitat.

Seguidament el President, posa els càrrecs de la Junta, a disposició de l'Assemblea i aquesta de manera majoritària dona la confiança a la Junta, decisió que es agrada pel President, en nom de la Junta Directiva.

Tot seguit es presenta la solució que ha estudiat la Junta Directiva i que consisteix en, formalitzar una pòlissa de crèdit, amb una Entitat financera, la qual es realitzarà amb les següents condicions:

- Solament pagar pels diners utilitzats, i procurar fossin els menys possible.
- El tipus d'interès d'aquesta pòlissa seria del 10%.
- Renovable per anys.

Aquesta pòlissa de crèdit, l'acord amb les seccions de no exigir el total de les subvencions del Centre, i el control de les despeses sense que això minvi l'activitat de l'entitat, podria ésser suficient i no caldria realitzar Aportacions Voluntàries dels socis o augments de quotes per paliar aquest frau.

Tot seguit s'obre el torn de paraules amb els socis assistents:

L'Albert Domínguez, pregunta perquè recórrer a les Institucions, que contemplin ajuts per a casos com el nostre i no el fer una aportació voluntària dels socis.

S'argumenta per part de la Presidència, que no es pretén carregar al soci amb més despeses.

Insisteix amb l'aportació voluntària.

En Jaume Roura, exposa la possibilitat de trobar un medi que comprometi a l'individu a retornar els diners.

Es manifesta des de la Presidència, que de la recerca feta es comprova la insol·lència i així no és possible establir cap compromís.

En Jordi Segura, comenta una fórmula i seria que els socis, avancéssim uns diners (200 Pts/casda u per exemple).

En Joaquim Prunés, exposa que es podria concretar que s'augmentés anualment la quota segons l'IPC, i en tot cas els diners sobrants d'aquest augment, es podrien destinar a eixugar aquest problema econòmic.

Es respon que seria una bona mesura, però s'intenta que el soci no hagi de suportar directament, la solució d'aquest problema.

En Ramon Pitarch, proposa que en tot cas l'augment s'aprovi a l'Assemblea Ordinària.

L'Àngel Casanovas, diu que es podria fer una Aportació Extraordinària per a tots els socis, d'aquesta manera no es carregaria únicament sobre els socis que normalment fan una activitat continuada al Centre.

En Jordi Cadevall, aclareix, que en tot cas l'augment s'aprovi a l'Assemblea Ordinària.

L'Àngel Casanovas, diu que es podria fer una Aportació Extraordinària per a tots els socis, d'aquesta manera no es carregaria únicament sobre els socis que normalment fan una activitat continuada al Centre.

En Jordi Cadevall, aclareix, que en tot cas si s'ha d'aprovar quelcom és pot fer avui mateix, doncs l'assemblea tant l'extraordinària com l'ordinària es sobirana. Seguidament pregunta a la presidència, d'on surt l'estalvi administratiu. Se l'hi respon que degut a que l'ex-administrador cobrava uns diners com a compensació al seu treball, tot i havent de buscar alguna altra persona per poder funcionar correctament, es produeix un estalvi prou important.

L'Albert. Domínguez, indica ded nou l'aportació voluntària.

— En Ramon Ritarch, argumenta que sabent el que representa per a una Junta, trobar-se amb una situació com l'actual, defensa la posició de l'actual directiva d'intentar solucionar el problema sense que hagi d'augmentar-se cap quota, ni aplicar cap tipus d'aportació.

— En Cèsar Comas, lamenta que el Centre com a entitat es trobi amb aquest greu problema, però entén, que si l'assemblea ha donat la confiança a la Junta, s'ha de continuar endavant, malgrat tot, i amb l'ajut de tothom.

— En Jordi Segura diu, que atesa la situació, es podria crear una quota extraordinària per ajudar a paliar el frau.

— El president després d'aquestes intervencions, agraeix l'interès demostrat i la voluntat expressada per contribuir a solucionar el frau, de tota manera, creu que no s'ha de carregar al soci amb despeses econòmiques i està convençut que es podrà seguir endavant sense minvar les activitats i atenent a temps els pagaments dels proveïdors.

— N'Isidre Vives, dóna la confiança a la Junta Directiva, i creu que si aquesta està convençuda de poder seguir amb la marxa normal de l'entitat, no hauríem de parlar més de quotes extraordinàries o aportacions voluntàries.

— El president, demana a l'assemblea, seguir el pla econòmic de viabilitat que ha presentat. L'assemblea respon afirmativament per majoria.

— El president Manel Tomàs, agraeix a l'assemblea, l'atorgament de la confiança i la voluntat demostrada pels socis presents i ho fa extensiu a tota la resta d'associats, doncs avui hem rebut un importantíssim suport moral que ens ajudarà molt a continuar endavant. Demana si algun soci té res més a dir.

— En Jaume Galofre, exposa que aquesta nit l'assemblea es molt nodrida i li agradaria comprovar si a l'ordinària hi haurà tants associats com avui.

— L'Àngel Casanovas, demana si s'han pres mesures de tipus jurídic.

El president respon que s'ha fet la corresponent denúncia al Jutjat, amb la intenció de recuperar els diners de l'Entitat i com a únic mitjà de pressió, però no existeix cap ànim de revenja ni d'anar a assenyalar la persona amb el dit ni de voler perjudicar-lo professionalment ni a ell ni a cap dels membres de la seva família, perquè el Centre no pot actuar així i nosaltres els seus representants hem de tenir-ho ben clar.

Sense cap més pregunta, el president dóna per closa l'Assamblea Extraordinària, tot agraint la voluntat i preocupació dels presents.

S'aixeca l'Assemblea a les 23 hores i 30 minuts.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

A la ciutat de Terrassa, a les vint-i-dues hores en segona convocatòria del dia vint-i-sis de març de 1992, sota la presidència del senyor Manel Tomàs i Alastruey acompanyat dels vicepresidents senyors Manel Campos i Alcaraz, i Jaume Segura i Talló, del tresorer senyor Francesc Dalmases i Capella, té lloc l'Assemblea General Ordinària de socis de la nostra entitat.

Lectura de l'acta anterior: Obra l'assemblea el senyor president agraint la presència dels assistents. Tot seguit es llegeix l'acta de la darrera Assemblea General Ordinària celebrada el catorze de febrer de l'any 1991. L'acta es aprovada per l'assemblea.

Memòria d'activitats: En el segon punt de l'ordre del dia, es llegeix la memòria de les activitats del curs 1991, les activitats de les Seccions són exposades pels seus representants. Dins d'aquest punt s'exposa per part de la presidència les col·laboracions que el Centre ha fet en activitats organitzades per altres institucions, entitats o col·lectius.

Informe Tresoreria: Dins del tercer punt de l'ordre del dia, el senyor Francesc Dalmases, com a Tresorer informa de l'estat de comptes i la situació real de la tresoreria en el moment actual motivada aquesta situació pel frau localitzat a l'entitat i que provocà la celebració de l'Assemblea General Extraordinària del 30 de gener d'enguany. Es presenta el projecte de pressupost per l'any 1992, i les gestions efectuades amb una entitat financera, per poder obrir una pòlissa de crèdit, per assegurar el

normal funcionament i desenvolupament de les activitats sense necessitat d'augmentar quotes de socis o de derrames extraordinàries. L'assemblea es dona per assebitada i aprova aquest punt de l'ordre del dia.

Informa Presidència: Arribats al quart punt de l'ordre del dia el president fa una exposició del que ha estat el curs passat, que s'ha caracteritzat per una normalitat, excepció feta del tema econòmic, s'han pogut realitzar totes les activitats previstes i s'han aconseguit bona part dels objectius proposats.

L'expulsió de l'administrador ha provocat un problema de funcionament administratiu que esperem solucionar ben aviat, ara mateix a la Secretaria hi han dues persones, i una d'elles col·labora a la Biblioteca.

S'informa a l'Assemblea de les gestions realitzades amb la Caixa de Terrassa, per gaudir de la tarja d'afinitat que aquesta entitat ha concretat amb d'altres entitats esportives de la nostra ciutat, amb la intenció de que pogués ser identificativa com a soci del Centre, malgrat la voluntat expressada per ambdues parts, existeixen certs problemes de caire tècnic que dificulten aquesta possibilitat.

Del mapa de Sant Llorenç s'han editat 7.000 exemplars que actualment estan gairebé exhaurits, cal decidir si es fa una nova tirada o bé una nova edició amb les correccions necessàries, qüestió que es decidirà en una propera reunió de la comissió que va elaborar aquest treball cartogràfic.

Un dels temes que més preocupen a la Junta Directiva, es l'endarreriment en l'Arxiu, fet que perjudica notablement la nostra imatge d'entitat, així com la gestió de la pròpia Junta, cal treballar a fons i posar-se al dia. També explica el president que malgrat les gestions realitzades no s'ha trobat qui es faci responsable de les Seccions Infantil i d'Alta Muntanya.

A proposta d'un grup de socis, s'ha demanat a la Junta Directiva, que es continuïn organitzant, les sortides a que ens tenia acostumats el benvolgut Mateu Fusalba, per mantenir el caliu de la nombrosa colla de socis que gaudien amb aquestes activitats, la Junta dóna la seva aprovació i ofereix tota la col·laboració a aquest grup de socis que volen continuar aquesta tasca i agraeix davant l'assemblea la voluntat d'aquests socis.

El senyor president, proposa la ratificació per part de l'Assemblea dels nous càrrecs de la Junta que s'incorporen enguany, i que són, en Jordi Alcaraz i Busqueta com a Secretari i la Maite Alcàntara i Ribolleda que farà les cròniques dels actes socials, l'Assemblea dóna la seva ratificació.

Exposició/debat Assemblea Extraordinària 30/1/92: El president informa que l'ex-administrador ha fet un primer pagament, i que el cas és ara en mans de la Justícia, al tramitar-se la corresponent denúncia.

Per acabar la seva exposició el president comenta a grans trets el programa d'activitats pel nou curs, mantenint les activitats tradicionals de l'entitat, i intentant potenciar les activitats de les seccions, dins les possibilitats de cadascuna d'elles. En el cinquè punt de l'ordre del dia el president fa uns comentaris sobre el desenvolupament de l'Assemblea Extraordinària del proppassat 30 de gener, en la que els socis renovaren la confiança a la Junta Directiva, i després de les diferents intervencions, es defineixen tres línies d'actuacions possibles, la Pòlissa de Crèdit, la Derrama, o l'augment de quotes, per decidir-se a la propera Assemblea Ordinària, ara és el

moment de decidir i que l'Assemblea ha d'acceptar alguna d'aquestes propostes, i si es creu adient es pot obrir un torn de paraules; en Joaquim Prunés, exposa que en el tema del finançament el més lògic fora l'augment de quotes tenint en compte la relació amb l'IPC anual, donat que tots els serveis que el Centre rep de terceres persones hauran augmentat, i que aquest augment podria fer-se anualment i sense necessitat de discutir-ho en Assemblea. El senyor president exposa que per part de la Junta Directiva s'ha estudiat acuradament el tema del finançament i ha arribat a la conclusió que l'augment de quotes és el més adient, a continuació, exposa a l'Assemblea la proposta de la Junta sobre augment de quotes del 8% lineal i que les quotes resultants serien les següents.

Soci numerari : de 3.900'- Pts. anuals a 4.200'- Pts. anuals.

Soci juvenil : de 3.300'- Pts. anuals a 3.600'- Pts. anuals.

Soci beneficiari: de 1.200'- Pts. anuals a 1.320'- Pts. anuals

L'Assemblea aprova la proposta d'augment de quotes, i es debat la derrama, qüestió aquesta que la Junta no creu oportuna, per no sobrecarregar econòmicament als socis, l'assemblea però insisteix, finalment és sotmesa a votació i l'assemblea aprova per majoria dels presents l'augment de quotes i la derrama voluntària.

Precs i preguntes: Seguidament es passa al sisè punt de l'ordre del dia, prec, preguntes i suggeriments. El consoci Maties Massip, demana s'especifiqui el concepte de col·laboracions negatives, que en l'informe de presidència de l'acta de l'assemblea del 1991, es fa esment. El president respon, que el Centre col·labora directament o bé a petició d'altres entitats o institucions de la ciutat, i que durant l'exercici del 1990, dues col·laboracions amb l'Ajuntament no han estat encertades, en concret la publicació del llibret "Caminades pels entorns de Terrassa", i forma part de la Comissió del Carnestoltes oficial de l'any 1991.

El consoci Manel Planchat, demana informació sobre la Xarxa de Biblioteques Públiques, doncs el Centre i té un representant en aquest Consell Assessor; en Jordi Cadevall, consoci i representant del Centre en aquest Consell, respon que puntualment informa a la Junta de les reunions de l'esmentat Consell, tot i que malauradament no pot informar sovint, degut que durant l'exercici del 1991, el Consell només s'ha reunit en una ocasió.

Sense cap més qüestió per debatre, el president clou l'assemblea amb un prec, en el que agraeix la resposta positiva dels socis en relació al tema econòmic, però que hi han moltes altres activitats on és necessària la vostra voluntat i col·laboració.

Es clou l'Assemblea a les vint-i-tres hores i quaranta cinc minuts del dia vint-i-sis de març de mil nou-cents noranta dos, tot convidant als assistents a un petit refrigeri.

ACTES SOCIALS

VIII MARXA POPULAR DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

El diumenge dia 24 de maig es va realitzar la VIII Marxa Popular del Centre Excursionista de Terrassa.

Diverses entitats van ser-hi representades, però la que més socis va aportar-hi va ser el Club Natació Terrassa. El nombre d'inscrits que hi va prendre part va ser

de 283 persones, totes les quals van arribar a terme. El temps típicament primaveral, i per tant variable, ens va acompanyar durant tot el dia.

Enguany el recorregut va ser de 29 km, amb sortida i arribada a Vacarisses. L'itinerari va transcórrer pel indrets següents: Vacarisses, Font del Roure Monjo, les Vendranes, l'Alzina Teresa, l'Obac, Font de la Portella, Collet Estret, Paller de Tot l'Any, Coll del Correu o Daví, els Hostalets de Daví, Casajoana, Font del Ginjoler, Rellinars, Carretera de Rellinars, Cortopio, el Lleonard, Torrota de Vacarisses i Vacarisses.

La Torrota de Vacarisses (s. XI) (Foto: Quim Solbas i Rabal)

La sortida es va fer de 8 a 9 del matí, i l'arribada fou de 12 del migdia a 6 de la tarda. Cal dir que la mitjana de temps emprat en el recorregut fou de 6 h 49 m.

Tothom va rebre un trofeu per la seva participació en la marxa. Aquest any va consistir en una reproducció a escala de la Torrota de Vacarisses i un llibre d'Antoni Flotats i Llagostera, *Assaig històric d'un poble (Vacarisses)*: una monografia força interessant i completa d'aquest poble tan vinculat a Terrassa. També hi va haver trofeus a la regularitat i a la veterania, repartits de la següent manera:

— Trofeus a la Regularitat:

Lluís Martínez i Andrés, Rubén Martínez i Paredes, Lupe Paredes i Gómez, Joan Alcaraz i Morales i Cati Cáceres i Gómez.

— Trofeus a la Veterania:

- Premi a la participant femenina de més anys (65), a Montserrat Font i Gillué.
- Premi al participant masculí de més anys (77), a Ponç Marquès i Vilana.

La seva perseverància i assiduïtat enalteixen el Centre Excursionista de Terrassa.

Finalment, hem de fer constar i regradar la col·laboració de tots els companys que participaren altruísticament amb els organitzadors de la VIII Marxa del Centre Excursionista de Terrassa.

SOPAR DE GERMANOR

El dijous, dia 26 de novembre, al restaurant Egara, es féu el sopar de germanor, en el transcurs del qual es van lliurar les medalles corresponents als socis que ho són des de fa 50 i 25 anys.

— Medalles d'Or (50 anys):

Manuel Busqué i Arnaus, Joan Fontanals i Alegre, Alfons Sanagustí i Santolari, Francesc Brugueras i Rusca i Josep Puig i Masqué.

— Medalles de Plata (25 anys):

Jacint Gràcia i Vila, Pere Aurell i Cadafalch, Joan Gràcia i Vila, Jaume Jover i Armengol, Josep Riera i Riera, Josep Rubí i Jacomet, Martí Ros i Garcia i Carme Setó i Prat.

DIADA DE GERMANOR A CAN ROBERT

Els dies 30 i 31 de maig, se celebrà la 61a edició de la Diada de Germanor, enguany altra cop a Can Robert. Seguint una línia tradicional es desenvolupà amb més de 200 participants, els quals, gran part d'ells acamparen i participaren a la festa d'animació que tingué lloc a les 10 del vespre, amb la col·laboració de l'animador Miki.

El diumenge al matí, es va fer cursa pedestre i a continuació la xocolatada. Durant tot el matí es realitzaren diverses activitats (el petit joc, concurs infantil de pintura, curses de sacs, concurs de petanca, el gran joc i la lluita a la corda).

La Diada acabà amb la ballada de sardanes a càrrec de la cobla la Principal de Terrassa.

FESTIVITAT DE SANT BERNAT DE MENTHON

En apropar-se la data del 15 de juny —segons el santoral, Sant Bernat— cerquem el diumenge més proper al seu dia per celebrar aquesta DIADA, tan tradicional a casa nostra. Aquesta activitat organitzada per la Secció d'Alta Muntanya, té el seu origen l'any 1949, tot i que l'any anterior, —o sigui el 1948— ja es va celebrar sense gaire participació. L'any 1952, es puja a dalt del cenobi de la Mola, la imatge de Sant Bernat, una imatge que tot i les adversitats que es varen produir, continua presidint els actes d'aquesta activitat. Aquest petit esboç històric el podeu ampliar si cerqueu la separata de la circular per als socis n.º 150 d'abril-juny del 1973. Enguany i mantenint el sentit d'aquesta celebració ens vàrem aplegar a la Mola, aquest 14 de juny; l'ofici va ésser celebrat pel pare escolapi Genís Samper, vingut de Barcelona, home lligat a l'excursionisme de fa molts anys, després de la processó per les feixes tot entonant els goigs es beneïren els diferents materials de muntanya i es va cloure aquesta celebració, tot cantant el Virolai, de cara a Montserrat.

Tot seguit, ens atancàrem fins al monòlit de la Cova del Drac, per fer-hi l'escalada, enguany s'ascendiren les vies Interior (3 cordades), Maños (1 cordada), Feiner (2 cordades) i Somni de l'Albert (1 cordada), després de rapel·lar, empenem el camí del Mal Pas i ens arribem fins als plans de Can Robert, on vam dinar plegats, donant per closa la celebració d'enguany.

Esperem retrobar-nos el proper any i convidem a tothom, escalador o no, a participar en aquesta activitat.

CAMPAMENT SOCIAL D'ALTA MUNTANYA

La 44 edició d'aquest Campament, tingué lloc durant els dies 2 al 17 d'agost. En aquest ocasió el lloc on es celebrà fou el Campo Supiron, a Aisa, jacetània.

No cal dir que s'omplí de gom a gom i tots els participants gaudiren moltíssim de l'estada i de les múltiples excursions que des del campament es van realitzar. Cal destacar la reserva nacional de la Garcipollera, l'Ibón de Tortiellas i l'Ibón de Lizara. També el barranc d'Agüerri, la Selva de Oza, etc. En quan a ascensions cal destacar l'Aspe (2.643 m), Leserín (2.568 m), Mallos de Leserín (2.304 m) el Ruabe (2.425 m) i el Bisaurín (2.670 m).

NOTICIARI DIVERS

TROBADA EN MEMÒRIA DELS EXCURSIONISTES MORTS

El dia 8 de novembre, a l'església de l'antic monestir priorat de Sant Ponç (Baix Llobregat), es va celebrar el tradicional homenatge als companys excursionistes que, any darrera any, per les circumstàncies de la vida, ens han deixat. A pesar de la nostra tristesa, cada any els recordem amb més amor i força d'esperit excursionista. A tots ells, el dia 8 els vam recordar, tot pensant que, més tard o més aviat, tots junts ens retrobarem.

Com sempre, hi van assistir uns deu companys de la nostra entitat, per donar suport al Foment Excursionista de Barcelona, entitat que cada any organitza aquest acte d'homenatge.

NECROLÒGIQUES

LLUÍS VALLS I PASCUAL

A l'edat de 60 anys morí, el dia 2 d'octubre el nostre benvolgut consoci, que durant molts anys havia tingut cura de la correcta impressió del nostre butlletí ARXIU, als tallers de la seva empresa. Mereix ser destacada la seva meticulositat el servei del seu ofici i del Centre, per així aconseguir una molt digna presentació del nostre portaveu.

No podem oblidar tampoc el senyor Paco Cabeza, traspasat ja fa anys, empleat seu i eficient col·laborador en aquesta tasca.

Cal remarcar el treball que va dur a terme el senyor Valls, amb la presentació d'un volum que conté les «COMUNICACIONS DEL VI SIMPÒSIUM D'ESPELEOLOGIA», celebrat a la nostra ciutat el desembre de 1977, i a cura de la nostra Secció d'Investigacions Subterrànies.

Totes aquestes publicacions eren fetes amb impressió tipogràfica on els muntatges eren realitzats: els titulars amb lletra de caixa i el text amb linotip.

La seva filla Elena ha estat un membre destacat de la S.I.S. i ha ocupat càrrecs de la Junta de la Secció.

Expressem el nostre condol a la seva esposa, fills, pares i a tota la família.

BIBLIOTECA

OBRES INGRESSADES

REVISTES (per subscripció):

Al Vent, Cavall Fort, El Correu de la Unesco, L'Erol, Extrem, R.C. de Geografia, Muntanya, Natura, Pyrenaica, Quercus, Serra d'Or, Tiempo de Aventura, Tretzevents, Vèrtex, Agrupació Excursionista, Pedraforca, Àligues, Associació Excursionista d'Etnografia i Folklore.

REVISTES (per intercanvi):

Acampada, Agrupació Excursionista Pedraforca, Àliga, Bollettino, Boletín de Museo Andaluz de la Espeleología, Butlletí d'Arqueologia Industrial i Museus de C., But. Cambra Oficial de Comerç i Ind., But. Centre Excurs. de Castellar, Bulletin of the National Science Museum, But. del Centre Excursionista de Molins de Rei, C.C.C. C., Centre Excursionista de Banyoles, Centre Exc. de Catalunya. Centre Exc. de la Comarca de Bages, Centre Exc. d'Olot, Centre Exc. de Rubí, Centre Exc. de Sant Feliu de Codines, Centre Exc. de Santa Perpètua, Centre Exc. de Taradell, Cingles, Club Exc. de Gràcia, Club Muntanyenc Sant Cugat, Colla Minyons, Col·lectiu d'Usuaris de la Bici Sense Presses, Col·legi Of. d'Agents Comercials de Terrassa, Contacte, Creu Roja, Cultura, Der Fränicische Höhle Spiegel, Documents, Drecera, Endins, Excursionisme, Federación Española de Montañismo, Foment Excursionista de Barcelona, Grup Filatèlic i Numismàtic d'Egara, Grup Exc. de Mallorca, Laberint Miniatures, Lo Floc, Mitteilungen, Nss News, Òmnium Cultural, Panorama, Pigot, Portaveu dels Nanus de Can Roca, Pòrtula, Recull de Premsa, Proa Espais, Rusc, Seac, Spelunca, Talaia, Ves, United States: Geological Survey, Vacarisses, Visquem Terrassa, Xaloc, Centre Exc. de València, Karaitza, Spéléo Club des Ardennes.

SECCIÓ CIÈNCIES NATURALS

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA. 17 de febrer

- Lectura i aprovació de l'acta anterior.
- Junta actual (reelegida):
 - President: Joaquim Pérez
 - Vice-president: Joan Crispi
 - Secretària: Mireia Llonch
 - Bibliotecari: Àngel M. Hernández
 - Tresorer:
 - Vocals: Jordi Colell i Antoni Comellas.

LLIBRES ADQUIRITS

- *Flora de Montserrat I*
- *Parque Natural de Cazorla, Segura i Las Villas*
- *Protegim els nostres camps i boscos*
- *Guia del Parc Natural del Garraf*
- *Descobrim el Garraf*
- *Floració al Massís de Sant Llorenç del Munt*
- *Aproximació a la flora de la Roca de Muntanyola*
- *Orquídeas (del Brasil).*

ACTIVITATS DE LA SECCIÓ

Gener: 13.1.91. Sortida a les Fogaroses per estudiar les molses i els líquens. A causa de la nevada es va anar als Òbits.

Febrer: 4.2.91. Assemblea General de la Secció. Continua la junta actual.

10.2.91. Sortida a Sant Pere Sacama i Sant Salvador de les Espases. Estudi de la flora i recol·lecció de molses i líquens.

Exhibició de l'exposició «Arbres de Catalunya» a Igualada, que restà oberta fins al 9 de març.

Març: 10.3.91. Sortida al Pujol de la Mata - Pujol del Llobet. Observació de la flora i localització de plantes i orquídiess.

Abril: 14.4.91. Sortida a la Serra Llarga - Pou del Glaç. Recerca d'orquídiess i localització.

Maig: 20.5.91. Presentació del curset «Orquídiess, plantes fascinants de la nostra flora», presentada per la Mireia Llonch (la part de morfologia) i Àngel Hernández (la part ecològica). A continuació hi hagué un pas de diapositives d'orquídiess de la flora de Sant Llorenç.

26.5.91. Sortida del curset a la Serra Llarga. Se'n van determinar 11 espècies. Hi assistiren 21 persones.

Juny: 15 i 16.6.91. Sortida del curset a Vallcebre i Falgars. Se'n van observar i classificar 9 gèneres, 3 espècies. Hi assistiren 24 persones. Observació excepcional de la *Cypripedium Calceolus*.

17.6.91. Pas comentat de diapositives d'orquídiess de tot Catalunya, per Antoni Comellas. Cloenda del curset.

Juliol: 14.7.91. Sortida a l'Era dels Enrics. Observació de la flora i comprovació de la resta de les orquídies.

Setembre: Reunió de la Secció per preparar noves activitats i propostes.

Octubre: 13.10.91. Sortida al Garraf. Observació del massís i reconeixement de la flora. Visita al Centre d'Informació del Parc Natural.

Novembre: 10.11.91. Sortida a la Moleta. Recerca de falgueres. Se'n van retrobar i localitzar tres espècies diferents poc conegudes.

PROPOSTES I SUGGERIMENTS

- Fer sortides amb autocar als parcs naturals de Catalunya.
- Continuar amb l'estudi de les orquídies.
- Acabar l'estudi de les falgueres.

SECCIÓ D'ALTA MUNTANYA

XXVII CURSA D'ESQUÍ DE MUNTANYA NÚRIA - PUIGMAL - NÚRIA

Enguany, i com ja és tradicional, en arribar els mesos de febrer o març, els esquiadors de muntanya de casa nostra tenen un motiu de trobada: la cursa Núria-Puigmal-Núria, que aquest any arriba a la vint-i-setena edició. Aquesta cursa tan nostra es manté gràcies al treball i a la col·laboració d'un bon nombre de socis, simpatitzants d'aquesta activitat que, o bé participant-hi o fent tasques de control, fan possible que durant 27 anys s'hagi pogut celebrar aquesta pujada al Puigmal.

Així, doncs, situats al darrera del santuari de Núria, aquest 22 de març i amb la màxima exactitud possible, a les 8 del matí, es dona la sortida als 18 equips participants. Ben aviat travessen el torrent i s'enfilen per la coma de l'Embut. L'arribada al pluviòmetre dona la idea del que queda per ascendir fins arribar a la pala final del Puigmal. Un cop dalt el cim, després del temps de neutralització, s'empren la ràpida davallada cap al pla del santuari, on les taronges, el te, la comprovació del temps i del descens més ràpid formen part d'un ritual que, any rera any, envolta l'ambient d'aquesta cursa d'amics i companys.

CLASSIFICACIÓ

Equip	Temps	Trofeu
1. Oriol Baltà - Xavi Font	1-40-22	SAM
2. Jordi Badiella - Josep Turull	1-48-17	Ajunt. Terrassa
3. Josep Vivó - Manel Sorolla	2-06-19	C.E. Terrassa
4. Jaume Galofré - Jaume Sorolla	2-16-02	(veter.) Casa Creus
5. Josep Alberich - Àngel Artigas	2-17-36	(veter.) Egartur
6. Miquel Cueto - Joan Masoliver	2-19-30	
7. Xavi Ollé - Albert Cano	2-23-35	
8. Jaume Segura - Cesc Zapater	2-24-38	
9. Montse Bergadà - Gemma Casanovas	2-35-50	(femení) Secc. Esquí

Equip	Temps	Trofeu
10. Antoni Fitó - Salvador Bardajin	2-51-17	
11. Josep Codina - Josep M. Elies	2-53-28	
12. Miquel Noguera - Margarida Boada	2-55-03	
13. Montserrat Simó - Toti Garcia	3-18-40	
14. Conxita Falcés - Montse Pujals	3-35-24	(2n femení) Ski-9
15. Joan Barceló - Roc Barceló	3-35-48	
16. Elisabet González - Antònia Balada	3-45-50	(3r femení) Esports
17. Joan Sanahuja - Mònica Bedós	3-49-13	i Nàutica
18. Núria Anglès - Roser Cañameras	4-04-56	

— El trofeu Esports Alpins per al descens més ràpid va ésser per a l'equip de Xavi Font - Oriol Baltà.

— També es van lliurar els trofeus Esports La Muntanya per a l'equip més jove i per al de més edat.

Acabada la cursa es va celebrar l'acostumat dinar tots plegats, i el comiat fins al lliurament de premis i trofeus, i després fins a la pròxima edició.

Cal agrair la col·laboració d'Esports Alpins, Grifone, Esports La Muntanya, Esports i Nàutica i Schuss, i a tots el qui han fet possible aquesta edició.

A tots moltes gràcies i fins a la propera.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA

LV SALÓ DE FOTOGRAFIA, XXXV DE MUNTANYA I VI DE COLOR

Reunits a la seu social del Centre Excursionista de Terrassa, els membres del Jurat qualificador del LV Saló de Fotografia, XXXV de Muntanya i VI de Color, organitzat per aquesta entitat, els senyors Virgili Vera i Junyent, Manel Coll i Colomer, Rafael Moreno i Clares i Pere Mauri i Ballbé han acordat, en atenció als mèrits artístics i tècnics de les proves presentades, concedir els premis de la manera següent:

— Premi d'Honor a la millor col·lecció de tres fotografies a les obres «Rosada 1». «Rosada 2» i Ombra, de Joan López Olivares.

— Classificació Tema Lliure A

Primer premi a l'obra «Boixadera», de Miquel Llonch

Segon premi a l'obra «Contamina 2», de Josep Olivares F.

— Classificació Tema Muntanya B

Primer premi a l'obra «Finestrelles», de Jordi Sales i Bayona

Segon premi a l'obra «Clapa de sol», del Ramon Armengol i Rodó

— Classificació Tema Color C

Primer premi a l'obra «Cargol», del Ramon Armengol i Rodó

Segon premi a l'obra «Estenedor», del Jordi Albareda i Valló.

— Primer premi classificat del Centre Excursionista de Terrassa a l'obra «Tardor», de Montse Vallès i Beltran.

“Boixadera”, 1er Premi del LV Saló de Fotografia, tema lliure: Foto de Miquel Llonch

SECCIÓ D'EXCURSIONISME

ACTIVITATS REALITZADES

— Durant el mes de gener s'han fet tres sortides:

- El dia 5, una excursió al Sot de l'Infern de la serra de l'Obac, amb 35 participants. El vocal va ser Quim Solbas.

- El dia 12, una sortida de les *Petites travessades familiars* (IV) de la segona època: la tradicional excursió nadalenca, des de la mancomunitat de Terrassa fins a Castellar del Vallès pels plans de Can Bonvilà i de Ca N'Ustrell, amb 30 participants. El vocal va ser Francesc Suárez.

- El dia 26, la XIX *Operació Castells* al Vallès Occidental: castell de Castellar i casa forta de Can Casamada, amb 6 participants. Vocal, Francesc Suárez.

— Durant el mes de febrer s'han fet tres sortides:

- El dia 2, la XX *Operació Castells* al Vallès Occidental: castell de Vallverd, el Castelló i el Puig de la Creu. 7 participants. Vocal, Francesc Suárez.

- El dia 16, sortida de les *Petites travessades familiars* (V) de la 2a època, amb una passejada per l'entorn del nucli central del Parc de Collserola, amb 38 participants. Vocal, Manuel Planchat.

- El dia 23, *Excursió a Montserrat* pel sector de ponent: de Collbató al torrent del Pont i fins al clot de la Sajolida, el coll de Pollegons i tornar a Collbató. 21 participants. Vocal, Quim Solbas.

— Durant el mes de març, s'han fet dues sortides:

- Dia 1, XXI *Operació Castells* al Vallès Occidental: castell de Gallifa. 8 participants. Vocal, Francesc Suárez.

- Dia 29, sortida de les *Petites travessades familiars* (VI) de la 2a època, a les platges i els penya-segats del litoral septentrional tarragoní, amb 30 participants. Vocal, Pere Verderi.

— Durant el mes d'abril s'han fet dues sortides:

- Dia 12, excursió a la canal dels Melindros i a la balma de la Llosa, al parc natural de Sant Llorenç del Munt, pujant per la canal de les Bruixes i el Bolet i cingles dels Cavalls, entre altres. 22 participants. Vocal, Quim Solbas.

- Dia 26, sortida de les *Petites travessades familiars* (VII) de la 2a època, amb un recorregut tot trescant pel sector nord-occidental del parc natural de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac, des de la Mata fins a Rocafort, amb 38 participants. El vocal va ser Manel Arissó.

— Durant el mes de maig s'han fet dues sortides:

- El dia 17, sortida de les *Petites travessades familiars* (VIII) de la 2a època, per l'altiplà central de Catalunya, pels camins de la Segarra històrica i popular: balneari de Vallfogona, Vallfogona de Riucorb, Guimerà, Verdú, Vallbona de les Monges i Mas de Bondia, amb 56 participants. Vocal, Jaume Galofre.

- Dia 31, *Excursió a la serra de l'Obac*, trescant de la Barata a la carena de la Fosca i el turó de la Pola entre altres, amb 12 participants. El vocal va ser Quim Solbas.

— Durant el mes de juny s'han fet dues sortides, i una tercera que es va haver de suspendre a causa de la pluja, el dia 7, que era la XXII sortida de l'operació «Castells».

- El dia 21, sortida de les *Petites travessades familiars* (IX) de la 2a època, al Collsacabra o Cabrerès, pel Pont de la Rotllana al santuari de Cabrera, Pruit i Rupit, amb 56 participants. Vocal, Pere Torrella.

- El dia 28, la XXIII *Operació Castells al Vallès Occidental*: castell vell de Rubí i l'ermita romànica de Sant Genís de Can Casanovas. 2 participants. Vocal, Francesc Suàrez.

— El mes de setembre s'han fet tres sortides:

- Dia 6, XIV *Operació Castells al Vallès Occidental*, a la Torrota i castell de Re-llinars, amb 11 participants. Vocal, Francesc Suàrez.

- El mateix dia 6, *sortida a Montserrat* per la regió de Sant Jeroni i els Flautats, amb pujada al cim de la roca de Sant Salvador i altres de la regió dels Flautats. 22 participants. Vocal, Quim Solbas.

- Dia 27, excursió de les *Petites travessades familiars* (X) de la 2a època, resseguint els turons de la serralada Prelitoral, fit a fit amb el murallam petri del vessant oriental montserratí. 19 participants. La vocal va ser Antònia Llamas.

— El mes d'octubre es va fer una sortida el dia 18, de les *Petites travessades familiars* (XI) de la 2a època:

- Excursió per la *serralada Litoral pel massís del Corredor*, dins el parc natural del Montnegre-Corredor, amb 20 participants i amb Pere Torrella i Josep Àlvarez de vocals.

— El mes de novembre es va fer una sortida, el dia 15, de les *Petites travessades familiars* (XII) de la 2a època:

- Trescant per viaranys del *sector nord-oest de la serralada Prelitoral*, pel sector de coll Formic i Sant Marçal, amb 56 participants, i amb Josep M. Morera de vocal.

— El mes de desembre es va fer una sola sortida, el dia 20 de les *Petites travessades familiars* (XIII) de la 2a època:

- Pre-nadalencia a *Sant Salvador de les Espases*, amb 17 participants. Els vocals van ser Josep M. Soler i Anna Fitó.

GRUP DE SENDERS DE GRAN RECORREGUT

Durant el primer semestre d'enguany, el grup de Senders ha seguit el GR 2, fent una etapa mensual de gener a maig, i dues atapes el mes de juny, amb final de recorregut a la Jonquera, el dia 28 de juny. Aquest GR es va començar el mes d'octubre del 1991. La participació va ser molt nombrosa, al voltant de 105 participants per etapa. Les etapes es van distribuir així:

- 4a etapa: 12 de gener, *Santuari de Puig l'Agulla - La Riba*, de 24,461 km.
- 5a etapa: 9 de febrer, *Rupit - La Riba - Rupit*, de 24,165 km.
- 6a etapa: 8 de març, *Rupit - les Preses*, de 21,577 km.
- 7a etapa: 5 d'abril, *Les Preses - Sallent de Santa Pau*, de 18,368 km.
- 8a etapa: 10 de maig, *Sallent de Santa Pau - Beuda*, de 20,374 km.

- 9a etapa: 7 de juny, *Beuda - Vilarig*, de 23,729 km.
- 10a etapa: 28 de juny, *Vilarig - La Jonquera*, de 22,325 km.

El vocal de les sortides va ser Quim Solbas i Rabal.

El mes d'octubre, la secció va començar un nou cicle de senders: el GR 7-I, que transcorre per les comarques del Baix Ebre, la Terra Alta, el Priorat, la Conca de Barberà, la Ribera d'Ebre, el Baix Camp i la Segarra, als límits del Solsonès. És previst fer-lo amb 11 etapes, d'uns 22 km de mitjana.

Les etapes previstes són les següents:

- 4 d'octubre: *Paüls - la Fonteta (Gandesa)*, de 22,980 km. (*)
- 25 d'octubre: *Gandesa - Cra. N-420 (Mora)*, de 19,710 km.
- 8 de novembre: *Cra. N-420 (Mora) - El Molar*, de 20,050 km.
- 13 de desembre: *El Molar - Cabassers*, de 17,100 km.
- 10 de gener: *Cabassers - Ulldemolins*, de 24,530 km. (*)
- 14 de febrer: *Ulldemolins - Rojals*, de 27,330 km.
- 14 de març: *Rojals - Sarral*, de 21,060 km.
- 18 d'abril: *Sarral - Albió*, de 22,640 km.
- 9 de maig: *Albió - Cervera*, de 20,980 km.
- 6 de juny: *Cervera - Castellfollit de Riubregós*, de 24,710 km.
- 27 de juny: *Castellfollit de Riubregós - Pinós - Vallmanya*, de 19,560 km.

(*) Etapes amb desnivells forts.

A les quatre primeres etapes del GR 7-I, d'octubre fins a desembre, la participació va ser molt nombrosa, al voltant de 110 participants per etapa.

Els vocals de les sortides són Quim Solbas, Julià Fossas, Josep M. Picazo i Jordi Sunyer.

MARXES

— La Secció d'Excursionisme, el dia 26 d'abril, va assistir a la *IV Marxa Selène* de Callús, de 74 km de recorregut. El temps màxim de la marxa era de 24 hores. Els tres participants de la nostra secció (Quim Solbas Rabal, Quim Solbas Avilés i Josep M. Picazo) hi van esmerçar 15 hores i 45 minuts, El recorregut va transcórrer pel Bages i per la serra de Castelltallat, i els va acompanyar una nit clara de lluna al llarg de tot el recorregut.

— El dia 17 de maig, per cinquè any consecutiu, vam assistir a la *V Marxa Romànica de Resistència* del Bages, al poble de Navàs. El recorregut de 80 km té una durada màxima de 24 hores. Quim Solbas i Rabal i Jordi Sunyer Ballart, representants de la nostra Secció, van tardar 16 hores i 30 minuts, sota un temps esplèndid, i amb uns controls molt ben servits amb tota mena d'aliments.

— El dissabte i diumenge, 26 i 27 de setembre, *III Marxa de Resistència Montserrat-Reus*, seguint el GR 7-2 i el PR 1, en la qual participaren 10 membres de la nostra entitat. El mal temps i una forta tempesta, el dissabte a la tarda, va fer abandonar nou dels nostres participants. Sols una participant femenina de la secció va poder arribar a Reus.

— El diumenge 29 de novembre, 6 membres de la Secció d'Excursionisme van participar en la *III Marxa de Coll Formic al cim del Matagalls i Granollers*, de 40 km.

de recorregut. La sortida de Coll Formic va ser a les 8 del matí. El Quim, el Jordi i l'Arturo van arribar a Granollers a les 14.40 h. Les altres tres participants (la Maite, l'Alma i la Tere) van arribar-hi a les 18 h. El temps va ser primaveral, més propi del maig que de la tardor. L'itinerari va passar pel pla de la Calma, pujada al cim del Sui (1.322 m), coll de Palestrins, can Duc, Roc Fiter, Cànoves, Múrata, Torre Pinó i Granollers, al local de l'Agrupació Excursionista de Granollers. Durant tot el recorregut, els avituallaments van ser molt ben servits. Hi hagué tres controls de pas.

GRUP BICI DE MUNTANYA

El mes de setembre es va fer una sortida al Puig de la Creu, amb 6 participants. El vocal va ser Francesc J. Suàrez.

El mes d'octubre, la sortida amb bici va ser per Can Boixeras, Can Boada de les Parentes i Sant Pere Sacama, amb 20 participants, i el vocal va ser Francesc J. Suàrez.

SECCIÓ D'INVESTIGACIONS SUBTERRÀNIES

ASSEMBLEA ANUAL REGLAMENTÀRIA

El dia 18 de març, i sota la presidència d'en Francesc Navarro, es realitzà l'Assemblea Anual Reglamentària de la Secció.

Un cop llegida, i aprovada, l'acta de l'Assemblea anterior, el president comentà les activitats dutes a terme durant el 1991, destacant l'exploració a la Torca del Mogu (-594 m) i el treball realitzat a la Velh d'eth Tur (Vall d'Aran).

La Junta quedà formada de la següent manera:

President: Francesc Navarro i Garcia

Vicepresident: Bartomeu Busoms i Masjoan

Secretari: David Galí i Mascarell

Material: Ricard Gatell i Enric Badiella

Biblioteca: Jaume Badiella

Seguidament, el president comentà el programa previst pel 1992, on destaca la realització del I Curs de Canons i Engorjats.

I CURS DE DESCENS DE CANONS I ENGORJATS

Del 4 de juny al 16 de juliol, s'organitzà aquest primer curs de descens de canons i engorjats. Es realitzà amb força participació i es feren cinc sortides pràctiques i set classes teòriques. El curs va ser dirigit per en Jesús Beltrán Taules.

CAMPANYA PICS 92

La segona quinzena d'agost, la S.I.S. realitzà de nou una campanya espeleològica als Pics d'Europa, en concret a la zona del Valle de las Moñetas, al Massís Central.

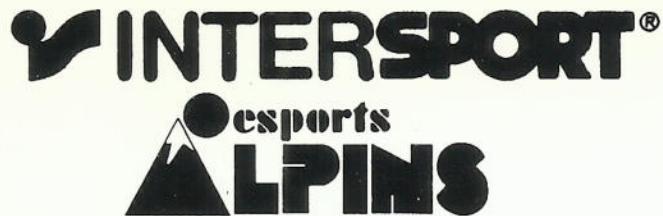
La campanya es centrà principalment en les prospeccions a les zones del Jou de Los Machos i Peña Castil, explorant i topografiant un total de sis cavitats, assolint al JM-Z la fondària de -76 m.

Alguns dels membres de la S.I.S. a la Campanya Pics '92

XXX CURSET D'INICIACIÓ A L'ESPELEOLOGIA

Del dia 3 de novembre al 17 de desembre es realitzà el XXX Curset d'Iniciació a l'Espeleologia, dirigit per en David Galí. La participació fou de 15 cursetistes i es realitzaren 9 classes teòriques i 5 sortides pràctiques. A la clausura del curset es repartiren els corresponents diplomes i es realitzà la conferència sobre la VELH D'ETH TUR, a càrrec d'en Xavier Badiella, on ens explicà els treballs realitzats per la S.I.S. des de l'any 1990 en aquesta cavitat de la Vall d'Aran.

40 ANYS ESTIMANT LA NATURA

TERRASSA:

Avda. Abat Marcet, 193*
Telèfon 788 38 72

Carrer Rutlla, 31
Telèfon 784 09 22

* Parking gratuït

SABADELL:

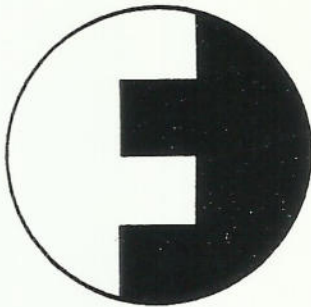
Rambla, 116*
Telèfon 725 47 67

FOTOGRAFIA
INDUSTRIAL
I PUBLICITÀRIA

VIRGILI VERA

Murillo, 14
Telèfon (93) 789 07 01
Fax (93) 788 95 39
08224 TERRASSA

FOTOS FRANCINO

Major, 9 - Tel. 780 23 11
Ample, 49 - Tel. 788 17 77
Plaça del Triomf, 27 - Tel. 788 17 77
Terrassa

PONSA

JOIERIA - RELLOTGERIA - REGALS

Concessionari de les marques

ROLEX - CARTIER - BAUME & MERCIER

Font Vella, 46 - Telèfon 784 11 40 - 08221 TERRASSA

